Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

№ 40 (10.289).

1992 йил 26 февраль чоршанба

Баҳоси 60 тийин.

БИСМИЛЛОҲИР РАҲМОНИР РАҲИМ

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонларининг қурултойи иштирокчиларига

Муҳтарам уламолар!
Азиз меҳмонлар!
Қадрдон ватандошлар!

Маънавий ҳаётимизда катта воқеа бўладиган қурултойингиз билан сизларни чин дилдан табриклайман.

Ўйлайманки, сизнинг бу анжуманингиз нафақат Ўзбекистон, балки бутун Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларининг диққат марказида турибди. Чунки бу қурултойда эл-юртнинг маънавий камолоти, миллатнинг бахт-саодати йўлида сидқидилдан меҳнат қилаётган, қалблари илоҳий туйғулар нури билан мунаввар бўлган, иймони бутун, эътиқоди мустаҳкам, фозилу фузалолар иштирок этмоқдалар.

Сизлар барча мусулмонларни, биродарларни ҳалол, пок яшашга, беғараз, инсофли, кечиримли, ҳамжиҳат, аҳил бўлишга, мансабу бойлик кетидан қувмасликка, Ватан, халқ, дин манфаатларини ҳар қандай шахсий таъмадан, иззат-нафслардан баланд қўйишга даъват этасизлар. Эл-юрт бу даъватларга жону дил билан қулоқ солишига ишонаман.

Ҳеч кимга сир эмас: биз ҳозир тарихий тақдиримизнинг ниҳоятда муҳим ва мураккаб даврини бошдан кечирмоқдамиз. Бутун дунё тан олган мустақиллигимиз туфайли асрлар оша давом этган даҳшатли таназзул ва мустамлака балоларидан халос бўлмоқдамиз. Қуръони каримда ўзининг чуқур ифодасини топган инсонни иймонли, эътиқодли, виждонли, ҳалол, пок, меҳр-оқибатли қилиш биз олиб бораётган сиёсатнинг асоси бўлиб туради.

Лекин биз яна кимларгадир қарам бўлишимизни истайдиган маккор ва қўпорувчи кучлар, кимсалар тарих саҳнасидан кетган эмас. Улар ёшларимизни ўз иғволари домига тортиш йўли билан ўз қора ниятларини амалга оширишга интилмоқдалар. Бизнинг эркинлигимиз ва мустақиллигимизни кўролмайдиган бахил кишилар ҳатто баъзан дин аҳлини низо гирдобига тортишга, мазҳаблар орасида жанжал кўтариб, фожиа чиқаришга ҳаракат қилмоқдалар. Бунга йўл қўйиб бўлмайди. Бунинг учун барча ҳушёр бўлиши зарур. Мўътабар ота-оналаримиз, уруғларимиз, маҳалла оқсоқолларимизнинг бу ишдаги кўмаги беқиёс бўлади.

Виждон олий ҳакамдир. Буни унутишга ҳаққимиз йўқ. Бизда барчага қонун билан виждон эркинлиги берилган. Иймон-эътиқод даҳлсизлиги учун тегишли имкониятлар яратилган.

Қуръони каримда жами мусулмонлар биродардирлар, дейилгани сизларга яхши маълумдир. Шундай экан, иймон-эътиқоддаги жузъий фарқларни низога айлантирмай, бағри кенг ва кечиримли бўлайлик. Барча билан оға-инидек иноқ яшаш, ҳамжиҳатликда меҳнат қилиш доимо ва, айниқса, ҳозир бутун халқимизга сув билан ҳаводек зарурдир.

Узоқ-яқиндаги азиз ватандошлар ҳам бизнинг меҳримизда, қалбимиздадир. Уларга бағримиз ҳам, эшигимиз ҳам очиқ.

Ватан озодлиги ва фаровон ҳаёт ҳар бир инсоннинг олий мақсади. Маълумингизким, муборак ҳадислардан бирида «Ҳуббул Ватан минал иймон», яъни Ватанни севган одамгина мукаммал иймон соҳибидир, дейилган.

Шундай экан, келинглар, азиз биродарлар, Ватанимизнинг тинчлигини, жумҳуриятимиз, қўшниларимиз, бутун халқларнинг осойишталигини, барча мусулмонларнинг якдиллиги ва аҳиллигини кўз қорачиғимиздек асрайлик.

Шуни унутмайликки, дунёга донг таратган Исмоил Бухорий, Ҳаким Термизий, Аҳмад Фарғоний, Муҳаммад Хоразмий, Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Амир Темур, Улуғбек, Алишер Навоий каби сиймолар сиз қурултой ўтказаётган шу мўътабар замин фарзандларидир.

Биз шу улуғ сиймоларнинг ворислари сифатида халқимизнинг маънавий камолоти, тинч ва фаровон ҳаёти учун жавобгармиз.

Мана шу улкан масъулият ҳисси остида қурултой ўз олдига қўйган вазифаларни, муаммоларни донолик, вазминлик, ҳамжиҳатлик билан ҳал этишига эл-юрт ишонч билан кўз тикиб турибди.

Қурултой ишига яна бир бор муваффақият тилашга ижозат бергайсиз.

Ҳаммамизга яратганнинг ўзи мададкор бўлсин!

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 25 февраль.

• Бекобод хабарлари

ОЛИЙГОҲЛАРГА ВАКИЛЛАР ТАЙИНЛАНДИ

Яқинда халқ депутатлари ноҳия Кенгашида республиканинг турли бурчакларидаги олий ўқув юртларида таҳсил олаётган талабалар билан ноҳия фаолларининг учрашуви бўлиб ўтди. Унда талабалар ҳаёти билан яқиндан танишилди, уларни ижтимоий ҳимоя қилиш, муаммоларини ҳал этиш борасида амалий тадбирлар ишлаб чиқиш ҳақида сўз юритилди.

Кенгаш раёсати қарори билан талабалар аҳволидан хабар олиб туриш учун ҳар бир олийгоҳга ноҳия фаоллари бириктилдилар. Уларнинг муайян вазифалари аниқ белгилаб берилди. Эндиликда ноҳия вакиллари ёш йигит-қиз талабаларнинг ўқиши, шахсий ҳаётини назорат қилиб борадилар ва бу ҳақда ноҳия раҳбариятига ҳисобот бериб турадилар.

ЖАМОА МАРКАЗИДА ТЕГИРМОН

«Ўзбекистон» (собиқ Дзержинский) жамоа хўжалиги марказий қўрғонида авваллари шоли оқлайдиган тегирмон ишлаб турарди. Одамлар жамоа қишлоқларидан ва қўшни хўжаликлардан келиб тегирмон хизматидан фойдаланишарди. Яқинда ана шу тегирмон ёнига ун тегирмони ҳам қурилди. Сара буғдойни оппоқ ун қилиб хонадонига ошиқаётган кишилар бундан жуда мамнун бўлишмоқда.

Жамоа хўжалиги аҳолига тез-тез моддий ёрдам бериб туради. Яқинда ҳар бир оилага 100-150 килограммдан ун, тўй ва маъракаларга зарурат сезганларга шоли улашилди. Шу боис ҳам бу ердаги тегирмонлар ҳамиша гавжум.

НАТИЖАСИ ЁМОН ЭМАС

«Коммунизм» жамоа хўжалиги бир неча йилдирки ижара асосида иш юритиб келмоқда. Бунинг ижобий натижалари ҳам кўриниб қолди. Жамоа хўжалигида пахта, шоли ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олинди. Жамоа аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш учун етарли имконият вужудга келди. Хўжалик ҳудудидаги ҳар бир оилага 100 килограммдан, жамоа аъзолари бўлган оилаларга эса 150 килограммдан шоли, 100 килограммдан буғдой, керакли миқдорда пиёз сотилди. Бундан ташқари жамоа бошқаруви ҳисобида турган ночор оилаларга 25 килограммдан ун, 20 килограммдан гуруч, 25 килограммдан пиёз тарқатилди.

Ф. ЗИЁДУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон Республикаси — Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти (ИҲТ)нинг тенг ҳуқуқли аъзоси

1992 йил 16-17 февралда Эрон Ислом Республикасининг пойтахти — Теҳрон шаҳрида Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти (ИҲТ)га аъзо мамлакатлар раҳбарларининг кенгаши бўлиб ўтди. Ташкилотга 1985 йилда Эрон, Туркия ва Покистон томонидан асос солинган.

Кенгаш ишида биринчи марта Озарбайжон, Туркманистон, Ўзбекистон делегациялари ана шу ташкилотнинг тўла ҳуқуқли аъзолари сифатида қатнашди. Кенгашда Тожикистон билан Қирғизистон ҳам бу ташкилотга қабул қилинди. Қозоғистон делегацияси кузатувчи сифатида ҳозир бўлди.

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши Раиси Ш. М. Йўлдошев бошчилигидаги делегацияси таркибида қишлоқ хўжалиги вазири М. И. Исломов, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши комитетининг раиси Э. Н. Хўжаев, Олий Кенгаш котибиятининг бошлиғи О. Ҳ. Олимжонов ва иқтисод комитети раисининг ўринбосари Э. Т. Тожиев бор эдилар.

Кенгашда ана шу халқаро ташкилотга аъзо мамлакатларнинг ҳар томонлама иқтисодий ҳамкорлиги билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди.

Ўзбекистон делегациясининг бошлиғи Ш. М. Йўлдошев Эрон Ислом Республикасининг Президенти Али Акбар Хошимий-Рафсанжоний ва Туркия Республикасининг Президенти Турғут Ўзол билан учрашди. Дўстона суҳбатларда Ўзбекистон Республикасининг ана шу мамлакатлар билан икки томонлама муносабатларини янада ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди. Эрон Ислом Республикаси мажлисининг раиси Хожатулислом Маҳдий Кярруби ҳузуридаги қабул маросимида икки мамлакат парламенти аъзолари иштирокида парламентлараро алоқаларни, шу жумладан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши комитетлари ва комиссиялари билан Эрон Ислом Республикаси мажлиси ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш имкониятлари ҳақида батафсил фикр алмашилди.

Делегациямиз аъзолари иқтисодий ҳамкорлик ташкилотига кирган мамлакатларнинг бир қанча вазирликлари ва идоралари раҳбарлари ҳамда амалий доиралар вакиллари билан учрашдилар. Улар билан ИҲТ аъзолари бўлган мамлакатлар кенгашида эришилган аҳдлашувларни амалга ошириш юзасидан қайси йўналишларда ҳамкорлик қилишлари мумкинлиги умуман гаплашиб олинди.

Теҳронда бўлган вақтида Ш. М. Йўлдошев БМТ Бош котибининг шахсий вакили Бенон Севан билан ҳам суҳбатлашди.

Учрашувлар яхши ният, бир-бирларини тушуниш ҳамда томонларнинг ўзаро манфаатли, тенг ҳуқуқли савдо ва иқтисодий алоқаларни тезроқ йўлга қўйишга самимий интилиш руҳида ўтди.

ЮНИСЕФ МУТАХАССИСЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг болаларга аталган жамғармаси (ЮНИСЕФ) мутахассислари гуруҳи Ўзбекистонга келди. Улар Президент И. А. Каримовнинг таклифига биноан республикага қадам ранжида қилганлар.

Мутахассислар кўпгина масалаларни ўрганиш вазифасини ўз олдиларига қўйганлар. Уларнинг мақсади биринчи галда болалар ва аёлларга даҳлдор бўлган муаммолар билан яқиндан танишишдан иборат. Соғлиқни сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, сув таъминоти, таълим, ижтимоий ҳимоя муаммолари шу жумлага киради. Йиғилган ва расмий манбалардан олинган ахборот комиссиянинг маълумотномасида умумлаштирилади ва жаҳон ҳамжамиятига маълум қилинади.

Тошкентда ЮНИСЕФ вакиллари манфаатдор вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари билан учрашдилар, ўзларига зарур бўлган маълумотларни олдилар. Бу учрашувлар давом этади. Сўнгра мутахассислар икки гуруҳга бўлиниб, Термиз, Урганч, Мўйноқ, Нукус, Фарғона водийсига борадилар, республиканинг экология жиҳатидан қалтис жойларидаги вазият билан танишадилар.

Шу ҳафтада давра суҳбати ўтказиш режалаштириб қўйилган, бу учрашувда Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон делегациялари иштирок этадилар.

Дарвоқе, делегация аъзолари Ўзбекистонга келишдан аввал Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистоннинг экология жиҳатидан нохуш жойларини кўздан кечирган эдилар.

(ЎзА).

ДЕҲҚОНЧИЛИК ИЛМИЙ МАРКАЗИ

Тошкентда ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими негизида ташкил этилган Ўзбекистон деҳқончилик фанлари академиясининг биринчи йиллик йиғилиши бўлиб ўтди. Академия Президенти А. И. Имомалиевнинг маърузасида шу давр ичида нималар қилинганлиги, академия қандай камол топаётганлиги, қайси вазифаларни ҳал этиш зарурлиги каби масалалар ёритиб берилди.

Йиғилишда деҳқончиликни механизациялаш ва деҳқончилик-саноат комплексига аталган машина-механизмларининг техникавий савиясини ошириш, деҳқончилик атамалари луғатини тайёрлаш ва нашр этиш масалалари ҳам кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси деҳқончилик-саноат мажмуини ривожлантиришнинг долзарб муаммоларини ҳал этиш қайси илмий муассасалар зиммасига юклатилиши аниқ-равшан белгилаб олинди.

(ЎзА).

ЎЗХДП ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИДА

«НАВРЎЗ» ХАЗИНАСИ БОЙИМОҚДА

Ўзбекистон Марказий банки Тошкент вилоят бўлимида очилган «Наврўз» хайрия-эҳсон ҳисобига пул маблағлари ўтказилиши давом этяпти. Куни-кеча ночор оилалар, қаровга муҳтож, кам таъминланган кишиларга моддий ёрдам кўрсатиш учун бел боғлаган саховатли ташкилотлар сафига Тошкент вилоят халқ таълими бўлими, Жумҳурият болалар жамғармаси вилоят бўлими, вилоят касаба уюшмалари Кенгаши ҳам қўшилдилар.

Жумҳурият болалар жамғармаси вилоят бўлими Раёсатининг «Наврўз» хайрия-эҳсон ҳисобини очиш ташаббускорларидан бири — ЎзХДП Тошкент вилоят Кенгашига юборган хатида бошланган иш эътиборга лойиқлиги, уни давом эттириб, янада кенгайтириш лозимлиги таъкидланган. Бошқа ташкилотлар ҳам ташаббусни маъқуллаб, бу саховатли ишнинг амалга ошишида ўз ёрдамларини аямасликларини билдирганлар.

«Наврўз» хайрия-эҳсон ҳисобининг тартиб рақамини эслатиб ўтамиз: 000700329, Ўзбекистон Жумҳуриятининг акционер-тижорат агросаноат банки, Тошкент шаҳри (АК АПБ) коди — 172682 403.

МУҲАРРИРИЯТГА ХАТ

ЁРДАМГА ТАЙЁРМИЗ

БИЗ БИР гуруҳ фахрийлар яқинда кенгашиб, матбуотнинг ҳозирги пайтда оғир аҳволга тушиб қолганлигини муҳокама қилдик. Хусусан, рўзнома аҳли ҳам бундан азият чекаётганлигини чин дилдан ҳис этиб, ўзимиз ҳам ташвишдамиз. Албатта, бунинг ҳаммаси қоғоз тақчиллигига бориб тақалишини яхши биламиз. Шунинг учун биз ҳам севимли рўзномамиз ҳисобланган «Тошкент ҳақиқати»нинг тақдири ҳақида ўйлаяпмиз. Чунки биз азалдан рўзномани севиб ўқиймиз. Уни ўзимизнинг кундалик қадрдон дўстимиз деб биламиз. Кези келганда шуни айтиб ўтиш кераккн, у бизга маънавий куч-қувват бағишловчи, дардимизга малҳам берувчи кундалик нашримиз ҳамдир.

Аввало, энг оғир дамларда бизга мадад берган рўзнома аҳлига ўз номимиздан ташаккур изҳор этамиз. Ва шуни маълум қиламизки, рўзномани оғир аҳволдан чиқиб олишида озгина бўлсада, ўз ҳиссамизни қўшишга қарор қилдик. Ҳар биримиз ўз ҳисобимиздан 20 сўмдан ёрдам пули ўтказишни лозим топдик. Биз рўзноманинг барча муштарийларини биз тутган йўлдан боришга даъват этамиз. Ўйлаймизки, бизнинг таклифимизни кўпчилик қўллаб-қувватлайди.

Қибрай ноҳиясидаги Салор қўрғони фахрийлари номидан:

М. ОТАКАЕВ,
М. ГУБИН,
М. ДОРОВСКИЙ,
Т. ТОШБОЕВ,
Н. ШАДРИН.

ЎЗБЕКИСТОН — ТУРКИЯ

МУРУВВАТ ЧЕГАРА БИЛМАЙДИ

24 февраль куни Туркиядан Америка тайёрасида республикамиз пойтахтига хайрия ёрдами келди. Қардош мамлакат ҳукумати ҳозир жумҳуриятимиз бошдан кечираётган иқтисодий қийинчиликларни бироз бўлсада енгиллаштириш мақсадида 21 тоннадан зиёд озиқ-овқат маҳсулотлари юборди. Энди дори-дармон ва тиббиёт асбоб-ускуналарининг катта туркуми келиши кутилмоқда.

— Туркия халқининг мурувватини сира унутмаймиз, — дейди Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари Р. Султонов.— Ҳаммамиз учун машаққатли шу кунларда бу инсонпарварлик ёрдами катта аҳамиятга эга. Ундан аввало энг ночор оилалар, қаровчисиз қолган қариялар, етим-есирлар баҳраманд бўлади. Бунинг учун жумҳурият ҳукуматининг махсус комиссияси тузилган бўлиб, хайрия ёрдамини тақсимлаш унинг зиммасига юклатилган. Мазкур комиссия таркибида жумҳурият барча вазирликларининг вакиллари бор.

Т. БОТИРБЕКОВ,
ЎзА мухбири.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ЖАЗОИРНИНГ ЯНГИ ҲУКУМАТИ

● ЖАЗОИР Олий Давлат Қўмитаси раиси Муҳаммад Будиаф ўтган шанба куни мамлакат ҳукумати янги таркибини эълон қилди. Асосий лавозимлар аввалги ҳукумат аъзолари қўлида қолди. Жумладан, С. А. Гўзалий — бош вазир, Х. Наззор миллий мудофаа, Л. Билхайр ички ишлар, Л. Брахимий ташқи ишлар вазири вазифаларини адо этишни давом эттирадилар. Янги ҳукуматда аввалгисига қараганда вазирликлар сони бирмунча қисқарди. Янги тайинланган олти нафар вазир аввалги ҳукуматга аъзо бўлмаган эди.

Шарҳчиларнинг фикрига қараганда, янги ҳукумат Олий Давлат Қўмитасининг мамлакатда ҳаракат қилаётган турли оқимларни бир-бирига яқинлаштириш йўлидаги уринишларининг дастлабки натижаси бўлди. Илгари Ислом Қутқариш Фронти раҳбарларидан бири бўлган С. Гешига иш билан банд этиш вазирлиги, Социалистик Кучлар Фронти раҳбарларидан бири Н. Жудига транспорт ва телекоммуникация вазирлиги берилганлиги юқоридаги фикрни ойдинлаштиради.

ЮГОСЛАВИЯ: БМТ ҚЎШИНЛАРИ КЕЛИШИ КУТИЛМОҚДА

● НИҲОЯТ сиёсий, ҳарбий ва иқтисодий инқироз-лар исканжасида қийналаётган Югославияга Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қўшинлари келадиган бўлди. Улар расман «БМТ қўриқловчи кучлари» деб аталади. 13 минг 340 нафар ҳарбий, 530 нафар полициячи ҳамда 519 нафар фуқаро хизматчилар бу мамлакатда тинчлик ва яраш шароитларини вужудга келтириш билан шуғулланади. БМТ қўшинларининг Югославияда туриши аввал айтилганидек, олти ой эмас, балки 12 ой қилиб белгиланди.

АТРОФ-МУҲИТНИНГ СОФЛИГИ УЧУН

● МЕХИКО шаҳар маъмурлари пойтахтда атроф-муҳит булғанишига қарши курашнинг ўзига хос лойиҳасини маъқулладилар. Бу лойиҳа экологлар орасида қизғин баҳсларга сабаб бўлди. Лойиҳага мувофиқ шаҳардаги юзта «стратегик нуқтада» вентиляторлари бўлган улкан ҳаво иситгичлар ўрнатилмоғи лозим. Улар ёрдамида Мехико устида доимо сузиб юрадиган қора булутларни тарқатиб юбориш режалаштирилмоқда.

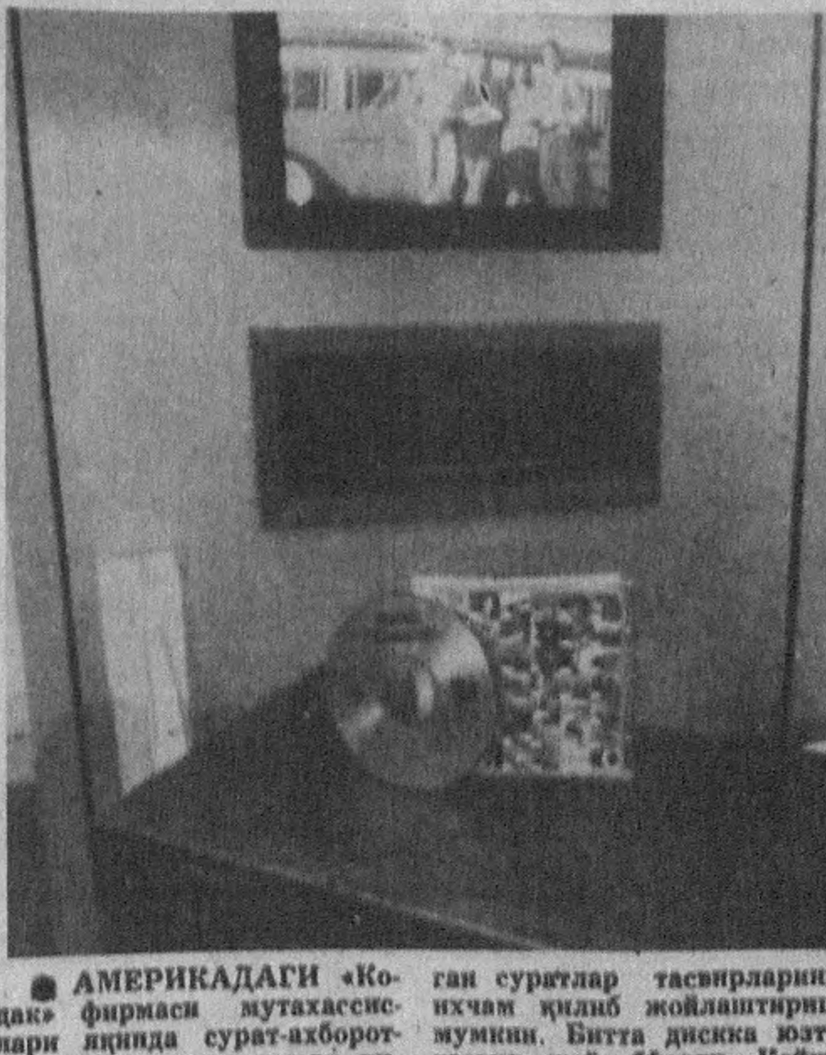

● АМЕРИКАДАГИ «Кодак» фирмаси мутахассислари яқинда сурат-ахборотларни ёзадиган ҳамда ҳисоблайдиган лазерли компакт-диска яратдилар. Шу соҳа билимдонларининг гапларига қараганда, «Кодак»нинг бу маҳсулоти жаҳон электроника бозорида тўнтариш ясади. Янги компакт-дискнинг ишлаш услуби содда бўлиб, унга ёзиб олинган суратлар тасвирларини ихчам қилиб жойлаштириш мумкин. Битта дискка юзта тасвир жой бўлади. Кейин бу мўъжаз «сурат-альбом»ни оддий телевизор ёҳуд шахсий компьютерга улаб, мазза қилиб томоша қилиш мумкин. Суратда: «Кодак»нинг компакт-диски Лас-Вегас шаҳридаги кўргазмада.

АП—ТАСС сурати.

ОППОЗИЦИЯЛАР КУЧИ БИРЛАШТИРИЛМОҚДА

● САУДИЯ Арабистони пойтахти Эр-Риёдда Ироқ оппозициячи гуруҳлари раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди. Унда Бағдоддаги ҳозирги мавжуд тузумни ағдариш асосий масала қилиб қўйилди. Ассошиэйтед пресс ахборот агентлигининг хабарига қараганда, Форс кўрфазидаги уруш тамом бўлгандан кейинги вақтда мана шундай кенгайтирилган доирада учрашув биринчи марта ўтказилди. Унда Ироқ оппозициячи гуруҳларининг 15 нафар раҳбари иштирок этди. Мазкур кенгашга даҳлдор манбаларнинг таъкидлашича, Эр-Риёд учрашувида кучтан назарлар йўналиши мувофиқлаштирилди ҳамда яқин келажакда амалга ошириладиган ишлар белгилаб олинди. Учрашувда Теҳронда қароргоҳи бўлган Ислом инқилобининг олий уюшмаси деб аталган шиачилар гуруҳи раҳбари Муҳаммад Бакр ал-Ҳакимнинг, Ироқнинг Испаниядаги собиқ элчиси Эршод Товфиқнинг, Ироқ армияси олий даражадаги зобитларининг иштирок этганлиги ҳамманинг диққат-эътиборини тортди.

БРИТАНИЯЛИК ЖАРРОҲНИНГ ЯНГИ УСУЛИ

● ЭРТАЛАБ бир таблетка аспирин ва кечқурун бир қултум виски ичсангиз юрак касалликларидан ўзингизни сақлаган бўласиз. Бу британиялик жарроҳ Рональд Росс тавсия этаётган муолажа турларининг атиги биттасидир. Жарроҳ ҳозир Бангалорда ўзининг ҳиндистонлик ҳамкасблари билан тажриба алмашмоқда. Бу дунёни юрак хасталигидан ҳалос этиш учун, дейди жаҳондаги етакчи мутахассисларнинг бири, қадимий грекларнинг «ҳамма нарсада меъёр бўлиши керак» деган ақидасини қайта кўриб чиқиш зарур. Японлар тамаки чекиш жиҳатидан дунёда олдинги ўринлардан бирини эгаллаб турипшибди, французлар виноци кўп ичишади, шунингдек, ёғлиқ овқатни яхши кўришади. Айни вақтда таомни сариёғ билан тайёрлашни афзал кўришади. Японлар ҳам, французлар ҳам юрак хасталигига жуда кам дучор бўладилар. Парҳез қилиш, одатдаги овқатланиш меъёридан воз кечиш юракка ёмон таъсир қилади, деб таъкидлайди Росс.

ИЧИШГА ҚАРШИ ОВОЗ БЕРИЛДИ

● ЧОРШАНБА куни Иордания парламенти амирликда спиртли ичимликлар ишлаб чиқариш, уни хорижий мамлакатлардан олиб келиб савдо қилишни тақиқлаш учун овоз берди. Депутатлар қабул қилган ҳужжатда ҳукумат зиммасига икки йил мобайнида тегишли қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш ва уни парламент тасдиғига киритиш мажбурияти юкланди. Овоз бериш натижалари парламентда жуда катта фракцияга эга бўлган ҳамда амирликда шариатга қатъий амал қилинишини лозимлигини талаб этаётган «мусулмон биродарларнинг» катта галабаси деб баҳоланди.

ЎЗБЕКИСТОН—ТУРКИЯ АХБОРОТ КЎПРИГИ

Ўрта Осиё истиқлол жумҳуриятларининг халқаро майдонга чиқишида Туркия катта аҳамиятга эга бўлади, деб таъкидлади Туркия ташқи ишлар вазири Ҳикмат Чэтин.

Вазир Туркия Буюк миллат мажлисининг Режа-бюджет комиссиясида Ташқи ишлар вазирлиги бюджетини муҳокама қилиш чоғида шу фикрни билдирди. Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл АҚШда бўлган чоғида Америка Қўшма Штатлари раҳбарияти Туркиянинг бу ниятини қўллаб-қувватлади.

* * *

Ўрта Осиё истиқлол давлатларига таъсир доирасини кучайтириш хусусида Туркия билан Эрон ўртасида қаршима-қаршилик йўқ, деди Туркия Президенти Турғут Ўзол.

У Иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти кенгаши ўз ишини тугатганидан сўнг журналистлар билан учрашув чоғида шу фикрни айтди.

* * *

Туркия Ўрта Осиё Республикаларидаги мухбирлар учун малака ошириш курси ташкил этади. Туркия ҳукуматининг бу қарори Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ЮНЕСКО уюшмасига маълум қилинди.

Анадўли агентлиги мухбирига маълум қилинган хабарларга кўра, Ўзбекистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Туркманистон, Тожикистон ва Озарбайжондан биттадан мухбир олти ҳафта мобайнида Туркиядаги газета ва радиода малака оширади.

* * *

Туркиянинг Қора денгизга туташ қирғоқларида оқ китлар пайдо бўлди. Қизиғи шундаки, бу улкан денгиз ҳайвонлари одатда совуқ сувларда яшаса-да, иссиқ денгизда мазза қилиб сузиб юришибди. Соҳил бўйида яшовчи аҳоли бу ноёб жониворларни ҳимоя қилиш ва қутқариш тадбирларини бошлаб юборди.

(ЎзАХБОР—АНАДЎЛИ).

• *Ҳуқуқшунос мулоҳазалари*

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ ДАХЛСИЗ

Демократик ҳуқуқий давлат шаклланиши даврида инсон омили — ҳозирги замонда инсон ҳуқуқи муҳим роль ўйнайди.

Инсон ҳуқуқи деганда шахснинг давлатдаги ҳуқуқий мақомини ифодаловчи ижтимоий-иқтисодий, фуқаролик, сиёсий, маданий ва бошқа ҳуқуқ ҳамда эркинликлар мажмуи тушунилади.

Ҳар бир давлатда халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этган қоидаларидан бири сифатида инсон ҳуқуқи ва эркинликларини ҳимоя қилиш принципини қарор топтириш муҳим роль ўйнайди.

Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳурмат қилиш принципи БМТ Уставида (1945 йил 24 октябрь), инсон ҳуқуқлари умумий Декларациясида (1948 йил 10 декабрь), мустамлака мамлакатлар ва халқларга мустақиллик бериш тўғрисидаги Декларацияда (1960 йил 14 декабрь), ирқий камситишнинг ҳар қандай шаклларини тугатиш тўғрисидаги халқаро конвенцияда (1967 йил 7 март), инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги ҳужжатларда (1966 йил 16 декабрь), Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка оид кенгашнинг якунловчи актида ва жаҳоннинг мустақил давлатлари ва МДҲ аъзолари Конституцияларида, шунингдек собиқ ССР Иттифоқи халқ депутатларининг VI съездида қабул қилинган инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари Декларациясида (1991 йил 5 сентябрь) қонун билан мустаҳкамлаб қўйилди ва ривожлантирилди.

Чунончи, БМТ Уставида «келгуси авлодни уруш ҳалокатларидан ҳалос қилиш ва «инсоннинг асосий ҳуқуқларига ишончни яна тасдиқлаш»га бўлган халқларнинг қатъияти эълон қилинди, ирқи, жинси, тили ва динидан қатъий назар ҳамма учун инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига ҳурматни рағбатлантириш ва ривожлантириш мақсадида халқаро ҳамкорликни амалга ошириш мақсади қўйилди.

Инсон ҳуқуқини ҳурмат қилиш принципи халқаро ҳуқуқнинг бошқа асосий принципларига, хусусан, давлатларнинг суверен тенглиги ва уларнинг ички ишларига аралашмаслик принципларига қарама-қарши қўйилиши мумкин эмас.

Нима учун бизда инсон ҳуқуқлари умумий Декларацияси дарҳол қабул қилинмади? Бу ҳужжат қабул қилиниши учун нима сабабдан 44 йил керак бўлди? Бизда демократиянинг оддий қоидаси унутилган эди, кейин, турғунлик йилларида империячилик сиёсати олиб борилди, давлат қурилиши — федерация қоғоздагина қолди, бошқарувнинг унитар шакли кучайди ва пировардида тизим ҳам, тузум ҳам йўқ бўлди. Бундан ташқари биз инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳар бир давлатнинг ички иши, унга ташқаридан аралашувга йўл қўйиб бўлмайди, деб тушунтириб келдик. Биз БМТ Бош Ассамблеясининг резолюцияси тарзида Хельсинкида қабул қилинган Умумий Декларация тавсия характерига эга ва гўё халқаро ҳужжат ҳисобланмайди, бинобарин, собиқ ССР Иттифоқи учун у юридик жиҳатдан мажбурий ҳужжат эмас, деб келдик. У мажбурий ҳужжатга айланиши учун қайта қуриш, жамият турмушини демократиялаштириш керак бўлди. Бундай ҳужжат вужудга келиши учун мамлакат халқ депутатлари съезди минбари, академик Сахаров ва унга ўхшаш делегатларнинг дадил чиқишлари талаб қилинди. 1991 йил 5 сентябрга келибгина демократия, инсонпарварлик, ижтимоий адолат умумий принципларига риоя этиб, «Инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари Декларацияси» қабул қилинди.

Ҳозирги замондаги кўпчилик мамлакатларда инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари тобора кенгайиб бормоқда. Бизда эса у энди бошланмоқда.

Собиқ ССР Иттифоқининг иттифоқдош республикалари бирин-кетин мустақиллик, суверенитетни эълон қилдилар. Энди кишилар ўз ҳуқуқларини ўзи тўлиқ белгилашдан тортиб то мустақил давлат тузишгача бўлган ҳуқуққа эга бўлдилар.

Бу жиҳатдан Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари бўйича миллий қўмита тузилиши ўз вақтида бўлган ишдир.

Янгидан ташкил қилинган миллий қўмита инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилиш принципини амалга ошириш учун, халқлар ва одамларнинг ҳуқуқлари бузилишларига қарши курашни таъминлаш учун куч-ғайратларини сарфлайди, деб умид қиламиз. Ҳар бир кишига меҳнат ва ижод қилиш учун ўз лаёқатларини амалга ошириш, ижтимоий ва давлат ҳаётида фаол қатнашиш имконияти таъминланади, деб умид қиламиз. Ҳеч қандай гуруҳларнинг, партиявий ёки давлат манфаатлари инсон манфаатларидан юқори қўйилиши мумкин эмас.

Ҳар бир киши, табиий, ажралмас, даҳлсиз ҳуқуқларга ва эркинликларга эгалиги Декларацияда қайд этилган ва унга мувофиқ келиши лозим бўлган қонунларда мустаҳкамлаб берилди. Шунинг учун баъзи давлат идоралари инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини олий ижтимоий қадриятлар деб билиб, уларни таъминлашга ва муҳофаза қилишга мажбурлар.

Фуқаро томонидан ҳуқуқларнинг амалга оширилиши бошқа кишиларнинг ҳуқуқларига зид бўлмаслиги лозим. Декларацияга мувофиқ ҳар бир шахс конституциядаги вазифаларни бажаради. Жамиятнинг нормал ривожланиши учун шу вазифалар бажарилиши зарур. Декларацияда мустаҳкамлаб берилган барча ҳуқуқ ва эркинликлар суд йўли билан ҳимоя қилиниши лозим. Декларациянинг 5-моддасига асосан ҳеч ким фуқароликдан ёки фуқароликни ўзгартириш ҳуқуқидан маҳрум этилиши мумкин эмас.

Виждон ва дин эркинлигига декларацияда кафолат берилади. Ҳар бир киши ўз эътиқодига мувофиқ ҳар қандай динга бемалол эътиқод қилиш ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмаслик, диний ёки даҳрий қарашларни ёйиш, болаларга диний ёки даҳрий тарбия ҳамда таълим бериш билан шуғулланиш ҳуқуқига эгадир. Диний маросимларни бажариш эркинлигига ҳам кафолат берилади.

Декларациянинг 8-моддасига асосан барча фуқаролар мустақил давлат қонунларига биноан тинч ва қуролсиз йиғилиш, ўз ижтимоий даҳлсизлигини митинглар, йиғилишлар, кўча юришлари ва намойишлари шаклида амалга ошириш ҳуқуқига эгадирлар. Ана шу ҳуқуқларни Инсон ҳуқуқини ҳимоя қилиш республика комитети ҳимояга олиши мақсадга мувофиқдир.

Ҳар бир киши ўз қобилиятига, касб-кор тайёргарлигига мувофиқ давлат идоралари, муассасаларини тенг асосда эгаллаш ҳуқуқига эгалиги Декларациянинг 10-моддасида баён этилади.

Ҳар бир киши давлат турмушининг, иқтисодий, ижтимоий ва халқаро турмушнинг барча соҳаларидаги ишларнинг аҳволи ҳақида, шунингдек ҳуқуқлар, қонуний манфаатлар ва мажбуриятлар масалалари юзасидан тўлиқ ва тўғри ахборот олиш ҳуқуқига эгадир. Қонунларнинг ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг матбуотда эълон қилиниши улар қўлланишининг мажбурий шартидир.

Инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари Декларациясига биноан шахснинг даҳлсизлиги кафолатланади. Ҳеч ким суднинг қарорисиз ва прокурорнинг рухсатисиз ҳибсга олиниши ёки қонунга хилоф равишда қамоқда сақланиши мумкин эмас. Фуқаро ҳибсга олинган ёки қамоқда сақланган тақдирда суд йўли билан текшириш ва мазкур ҳатти-ҳаракатлар хусусида шикоят қилиш ҳуқуқига эгадир.

Энди ҳуқуқбузарлик учун жавобгарликка тортилган ҳар бир киши унинг айби тегишли ҳуқуқий тартиб-қоида доирасида суд томонидан белгиланмагунча айбсиз ҳисобланади. Ҳимоя қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Декларациянинг 21-моддасига биноан ҳар бир киши мамлакат ичида бемалол ҳаракат қилиш, истиқомат жойини ва турар-жойини танлаш ҳуқуқига эгадир.

Фуқаролар ўз мамлакатини тарк этиб ва унга қайтиб келиш ҳуқуқига эгадирлар, мамлакатдан сургун қилинишлари мумкин эмаслиги республика миллий қўмитаси томонидан қаттиқ назоратга олиниши мақсадга мувофиқдир.

Ҳар бир киши меҳнат қилиш ва унинг натижаларидан фойдаланиш, шу жумладан унумли ва ижодий меҳнат учун ўз қобилиятларини тасарруф этиш имконияти ҳуқуқига, ишни эркин танлаш ва ишдан бош тортиш, қулай меҳнат шароитлари, давлат томонидан кафолатланган меҳнат ҳақи минимуми ва ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир. Ҳар бир киши меҳнати учун ҳеч бир камситувсиз тенг ҳақ олиш ҳуқуқига эгадир.

Инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари Декларациясида яна бир қанча ҳуқуқ ва ҳуқуқ даҳлсизликлари ҳақида сўз боради. Бизнингча бу ҳужжат республика миллий қўмитаси фаолияти учун энг асосий ҳужжат ҳисобланиши лозим.

Куни кеча республикамизда инсон ҳуқуқлари миллий қўмитаси ўзининг таъсис кенгашини ўтказди ва бу ташкилот адлия вазирлигидан рўйхатдан ўтиш арафасида турипти. Қўмитанинг бош мақсади жумҳуриятимизда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, бу борада халқаро меъёрларга амал қилинишини таъминлаш ва бошқа кўплаб вазифаларни амалга оширишга қаратилган. Ўйлаймизки, бу ташкилот инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида самарали фаолият кўрсатади.

М. ФАЙЗИЕВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Фалсафа ва ҳуқуқ институтининг бўлим мудири, ҳуқуқшунослик фанлари доктори, профессор.

• *«Табиат ва инсон»*

ҲАММАГА ТААЛЛУҚЛИ

ПИСКЕНТ ноҳиясининг ҳозирги экологик аҳволини бундан ярим аср илгаригисига умуман таққослаб бўлмайди. Ўзининг оромгоҳлари майсазорлари-ю боғлари билан, мевазорлари-ю, узумзорлари билан машҳур бўлган бу гўзал диёрнинг табиати тобора ёмонлашиб бормоқда. Олмалиқ шаҳрининг барпо этилиши бу ерда ўнлаб катта-кичик корхоналарнинг қурилиши, ноҳия қишлоқ хўжалигида кимёвий моддалардан фойдаланишнинг кенгайиши, бевосита шу ерда жойлашган корхоналар ва ташкилотларнинг турли хил чиқиндилари ноҳиядаги ҳавони, сув манбаларини булғатмоқда.

Бу ҳақли равишда район аҳолиси ўртасида катта ташвиш туғдирмоқда. Шунинг учун ҳам кейинги вақтларда табиатни мусаффо сақлашга эътибор кучайиб бормоқда. Тупроқ, сув, ҳавонинг ифлосланишини камайтиришга қаратилган чоралар кўрилмоқда. Бу ерда бузилиб бораётган экологик вазиятни яхшилаш учун изчил ҳаракат қилиш пайти келганлигини яхши ҳис қилмоқдалар.

Бу йўлда дастлабки қадамлар қўйилди. Ноҳияда туғилиб балоғатга етган ҳозирги кунда илм-фан билан шуғулланаётган 100 нафардан ортиқ фан номзодлари ва 10 нафар фан докторлари ўтган йилнинг февраль ойида Пискентда тўпланиб, экологик аҳволни яхшилаш билан боғлиқ бўлган турли масалаларни муҳокама қилдилар, айни вақтда уни соғломлаштириш учун қандай тадбирлар амалга оширилиши лозимлиги ҳақида фикр юритдилар. Уларнинг фикр-мулоҳазалари, маҳаллий Кенгашлар, аҳолининг таклифлари ҳисобга олиниб, экологик аҳволни яхшилашга қаратилган тадбирлар мажмуи ишлаб чиқилди.

Яқинда бўлиб ўтган ноҳия Кенгашининг навбатдаги сессиясида бу масала атрофлича ва катта қизиқиш билан муҳокама қилинди. Унда ноҳия табиатининг ифлосланишига олиб келаётган барча сабаблар очиб ташланди. Шу таъкидландики, ноҳиядаги «Ўзбекистон 50 йиллиги», Калинин номли, Навоий номли жамоа хўжаликлари ҳудудларида аҳоли ичаётган сув истеъмол учун яроқсиз ҳолга келган. Бу хўжаликлар Олмалиқ шаҳрига яқин жойлашган. Шунинг учун ҳам кон-металлургия комбинати, кимё заводи ва бошқа корхоналарнинг чиқиндилари тупроққа сингиб, ер ости сувларининг ифлосланишига сабаб бўлмоқда. Бу ерда аҳолига сув автомашиналарда ташиб келтириляпти. Лекин бу аҳволни тўла ҳал қилаётгани йўқ. Демак, шаҳардаги корхоналар чиқиндилар чиқаришни камайтиришлари ва умуман уни бартараф этишлари лозим.

Экологик аҳволнинг ёмонлашишига олиб келаётган сабабларнинг яна бири шундаки, ноҳия хўжаликларида минерал ўғитлар ва заҳарли кимёвий дорилар кўп ишлатилганлиги устига уларни сақлаш, хавфсизлигини таъминлаш қоидаларига амал қилинмаяпти. Узоқ муддат сақланиши мумкин бўлмаган заҳарли моддалар аста-секин тупроққа, сувга сингиб, ҳавога учиб, табиатни заҳарламоқда.

Пискент шаҳридаги корхоналарда ҳам экологик аҳволни яхшилаш юзасидан зарур чоралар етарли амалга оширилаётгани йўқ. Улар ҳамон атроф-муҳитни ифлослантирувчи манбалар бўлиб қолишяпти. Пахта тозалаш заводи, каноп фабрикаси, асфальт-бетон заводи, ғишт заводлари шулар жумласидандир. Тўғри, бу корхоналарда табиат муҳофазаси бўйича ҳеч қандай иш қилинмаяпти, деб бўлмайди. Жумладан, пахта тозалаш заводида хом ашёни қайта ишлаш чоғида чиқаётган чангларнинг маълум қисмини ушлаб қоладиган мослама ўрнатилди. Биргина шу тадбир туфайли ҳавога чиқарилаётган чанг миқдори ҳар йили 87 тоннага камайди.

Лекин бу корхоналарда табиат муҳофазасини белгиланган норма даражасига келтириш учун ҳали кўп иш қилиниши лозим. Атроф-муҳитни ифлослантираётган барча ишлаб чиқаришларни такомиллаштириш, бунинг учун маблағни аямаслик зарур. Чунки бу, аввало, жамоа аъзолари саломатлиги учун керак.

Аҳоли талабига асосан вилоят санитария-эпидемиология станцияси ва гидрогеологик экспедиция ўтказган бир қатор текширишлар ҳам Олмалиқ шаҳрига яқин жойлашган хўжаликлар ва аҳоли манзилгоҳларида ҳаво ва сувдаги заҳарли моддалар нормадагидан анча юқори эканлигини кўрсатди. Масалан, Навоий номли жамоа хўжалигининг Оқчакмон участкасидаги сувларда хром моддаси белгиланганидан 25 марта, мис 68 марта ортиқча эканлиги аниқланди. Шу хўжаликнинг Халқберди участкасида ичимлик сувининг қаттиқлиги ва ундаги сульфат миқдори белгиланганидан 2 баравар, турли чўкмалар 1,5 баравар кўплиги маълум бўлди.

Кимё заводи чиқиндиси бўлган фосфогипс Калинин номли жамоа хўжалиги ҳудудидан ўтган тўрт қатор қувурлар орқали махсус ажратилган жойга чиқариб ташланмоқда. Ёғингарчилик кўп бўлган йилларда бу чиқиндилар тошиб, сув билан қишлоқда яшовчиларнинг ҳовлиларига, экинзорларигача кириб бормоқда.

Ноҳияда экологик аҳволнинг ёмонлашувига олиб келаётган бошқа кўпгина мисолларни ҳам келтириш мумкин. Буларнинг ҳаммаси ноҳия раҳбарларига маълум. Шунинг учун уларни бирма-бир санаб ўтишнинг ҳожати бўлмаса керак. Ҳамма гап ана шу камчиликларни бартараф этишда қолган. Бу, албатта, каттагина куч-ғайрат ва маблағни талаб этади. Лекин, бундан чўчимаслик лозим.

Барча имкониятларни ишга солиш, экологик аҳволни яхшилаш бу нарса умумхалқ кураши бўлиб қолишига эришиш, ҳар бир корхонада, ҳар бир хўжаликда, ҳар бир хонадонда атроф-муҳитни мусаффо сақлаш учун курашни авж олдириш, унинг бир зум бўлса ҳам сусайишига йўл қўймаслик даркор.

М. МУЙДИНОВ.

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

ЯНГИЛИКЛАР ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР,

ДАВЛАТ ҲИСОБ ҚЎМИТАСИНИНГ ОГОҲЛАНТИРИШИ

РОССИЯ федерацияси давлат ҳисоб қўмитаси Россияда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш анча қисқартирилиши мумкинлиг тўғрисида огоҳлантирди. Матбуотда босиб чиқариш учун берилган хабарда шу йилнинг биринчи чорагида аҳолини озиқ-овқат, айниқса, гўшт ва сут маҳсулотлари, ўсимлик мойи, шакар, ёрма, болалар озиқ-овқати билан таъминланиши яна камайишини кутиш керак, деган тахмин бор. Ҳатто янги нархларида ҳам уларни сотиб олиш жуда қийин бўлади.

МУҲИМИ — ФАРМОННИ ИЖРО ЭТИШДА

ЖУРНАЛИСТЛАР уюшмалари конфедерациясининг сўз эркинлиги ва журналистлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш қўмитасининг раиси Павел Гутионтов Россия федерацияси Президентининг «Вақтли матбуот ва давлат китоб нашр этишини ҳуқуқий ва иқтисодий ҳимоя қилишнинг қўшимча чоралари тўғрисида»ги фармонини шарҳлаб жумладан шундай деди: «Журналистлар анчадан буён кутаётган фармон рўзномалар яшаб қолишига, ҳамкасбларимизга эса эркин нафас олиш имкониятига умид туғдиради». У шунингдек ҳозир энг муҳим масала — фармоннинг сўзсиз бажарилишидан иборатдир, деб уқтирди.

ТАНИҚЛИ ИҚТИСОДЧИНИНГ ФИКРИ

АКАДЕМИК Леонид Абалкиннинг тахминига кўра Россияда ишлаб чиқариш яна камида бир ярим-икки йил пасайиб боради. Бу муддатдан илгари Россия, айтайлик, кейинги уч йил мобайнида нефть қазиб чиқаришнинг 120 миллион тонна камайганлигини ёки 4,5 миллион бош камайиб кетган қорамоллар бош сонини аввалги даражага етказа олмайди. Мамлакат қишлоқ хўжалиги соҳасида барқарорлик йўқлиги ва нотайинлик туфайли экин майдонлари 40—60 фоиз қисқариши хавфи олдида турипти. Шундай қилиб, Леонид Абалкиннинг фикрича, мамлакатда энг оғир вазият энди келади. У шу йилнинг куз ва қиш ойларига тўғри келади.

ТЕРРОРЧИЛАР ЎЛДИРИЛДИ

ТАЙЕРАНИ олиб қочиш учун яна бир уриниш бўлди. «Вести» телекўрсатувининг кундузги сонларидан бирида Чимкентда қуролли жиноятчилар бортида йўловчилар бўлган фуқаролар тайёрасини қўлга олганликлари хабар қилинди. Гаровга ушлаб олинган кишиларни озод қилиш операцияси вақтида террорчиларнинг ҳаммаси ўлдирилган.

КАСАЛХОНАГА ЎЗ КЎРПА-ТЎШАГИ БИЛАН

«ТВЕРСКАЯ жизнь» рўзномаси ҳозирги кунларимизга хос яна бир хабарни босиб чиқарди. Бундан буён Тверь аҳолиси вилоят клиник шифохонасига биргина касаллигини тасдиқловчи қоғознинг ўзи билан ёта олмайди. Таҳлиллар билан бирга энди у қабул бўлимига ўзининг кўрпа-тўшагини ҳам кўтариб келиши керак. Вилоятдаги энг йирик даволаш муассасасида бошқа кўпгина шифохоналардаги каби маблағлар етишмай қолди. Бундай аҳволдан чиқишнинг қандайдир чорасини топишди. Бемор палатага кроват ёки ғалаДонини кўтариб келиши қийин, албатта, лекин ўрин-бошини ҳарқалай олиб келиши мумкин. Лекин аҳвол шундай давом этадиган бўлса эрта-индин кроватларни орқалаб юришга ҳам тўғри келса ажаб эмас. Дори-дармонлар ҳақида-ку, гапирмаса ҳам бўлади.

ШУНАҚА ҚЎШНИЛАР ҲАМ БЎЛАДИ

ГОГОЛНИНГ Иван Иванович Иван Никифорович билан қандай қилиб жанжаллашиб қолганликлари ҳақидаги асари эсингиздадир. Харьков вилоятидаги Лозовский ноҳиясида худди шунга ўхшаш воқеа юз берди. Комсомольская қишлоғида яшовчи икки қўшни уришиб қолишди. Улардан бири ҳамсоясининг қирққа яқин товуғи, ўрдак ва ғозларини заҳарлади. Бу ҳам камлик қилгандек, икки чўчқасига заҳар берди. Шуниси қизиқки, бу жанжалдан сал олдин шу ердаги «Комсомолец» совхозида «Кимнинг ҳовлиси яхши?» деган кўрик ўтказишга қарор қилишганди.

(МАТБУОТ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ).

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

• *Мактабда хотира кечаси*

УСМОН НОСИР КУНЛАРИ БОШЛАНДИ

ЎЗБЕК шеъриятининг юлдузи деб тан олинган, қатағон йилларининг ноҳақ қурбони Усмон НОСИР ҳаёт бўлганида бу йил 80 ёшга тўларди.

«Тошкент ҳақиқати»нинг шу йил 23 январь сонида Усмон Носир хотирасига бағишлаб «Ҳужжатлар тилга кирганда» номли тарихий асосланган мақола ҳамда «Ёшин урмас чинорларни» сарлавҳали шеърий ёднома эълон қилинганди. Мазкур чиқишлар асосида 1992 йил 21 февраль куни Чиноз ноҳиясидаги Тулеген Рустамов номли 31-мактабда (директори Ш. Камолбоев) Усмон Носирнинг 80 йиллиги олдидан «Ҳужжатлар тилга кирганда» номли хотира кечаси ўтказилди. Кечада шоирнинг жияни, таниқли шоира Нодира Рашидова, Усмон Носир авлодларидан Шоҳида Раҳмонова, «Тошкент ҳақиқати» рўзномаси бўлим мудири Д. Саидов, ноҳиядаги И. Шарипов номли «Садоқат» болалар ва ўсмирлар ижодий уйининг раҳбари А. Орипов, ноҳия халқ таълими бўлими методисти Б. Турдиев, педагогика фанлари номзоди Ю. Эрназаров, ота-оналар, мактаб ўқувчилари иштирок этдилар.

Хотира кечасида сўзга чиққан Нодира Рашидова йиғилганларга шоирга тааллуқли ҳужжатларни ўрганишга алоқадор кечинмаларини гапириб берди.

Д. Саидов ҳам қатағон йиллари қурбонларининг хотирасини абадийлаштириш ишлари ҳақида сўзлаб, ўзининг бир нечта шеърларидан ўқиди. Сўнгра меҳмонлар кеча иштирокчиларининг саволларига жавоб қайтардилар.

Кеча ташаббускорларидан бири Абдунаби Орипов мазкур ёднома кечаси шарафига мактаб ҳудудида ташкил қилинган мевазор боққа «Усмон Носир хотира боғи» номи берилганлигини шунингдек, ноҳиядаги К. Маркс номли 16-мактаб ҳам эндиликда Усмон Носир номи билан юритилишини эълон қилди.

Мактаб адабиёт муаллимаси Х. Шарипова раҳбарлик қилаётган «Илҳом» адабиётчилар тўгараги аъзоларидан У. Мақсудова, М. Усмонова, У. Мақсудова, Ф. Рустамалиев ва бошқа ўқувчилар Усмон Носир ижодидан намуналар ўқидилар. «Дўстлик» ашула ва рақс дастаси иштирокида концерт дастури намойиш этилди. Кеча сўнгида мактаб директори Ш. Камолбоев барча иштирокчиларга миннатдорчилик билдириб, меҳмонларга гулдасталар ва эсдалик совғаларини топширди.

Мазкур кеча нафақат вилоятимиз, балки жумҳуриятимизда Усмон Носирга бағишлаб ўтказилган илк хотира йиғинларидан эканлиги билан алоҳида аҳамиятга эга бўлди.

Р. АЛЬБЕКОВ.

СУРАТЛАРДА: Усмон Носирнинг 80 йиллиги олдидан ўтказилган кечадан лавҳалар.

Муаллиф олган суратлар.

ФАХРИЙЛАРНИ ҚАДРЛАШДИ

Бу хўжаликда фахрийларни йўқлаб, қадрлаб туриш анъанага айланиб қолган. Ана шу мақсадда раис Равшан Норимов, бош агроном Карим Раҳимов, касаба уюшма раиси Карим Пўлатов ҳамда хўжалик Халқ демократик партияси бошланғич ташкилоти котиби Иброҳим Файзиевлар ўтириб обдон суҳбатлашиб олдилар.

— Ҳар қандай иқтисодий тангликка қарамай, — деди раис ўз фаолларига, — шундай қийинчилик пайтида ҳам инсонга меҳр-мурувват, оқибат кўрсатишимиз керак. Майли совғалар илгариги байрамлардагидек қимматбаҳо бўлмаса-да, асосан гап эътиборда.

Таклиф йиғилганларга маъқул тушди. Шу тариқа Тошкент районидаги «Ўзбекистон 50 йиллиги» номли колхозда истиқомат қилаётган 152 нафар уруш ва меҳнат фахрийлари, жамоада ўттиз-қирқ йилдан ишлаб қўйган онахонлар клубга таклиф қилиндилар. Уларга ош тортилди. Кейин фаоллар йиғилганларни армия ҳамда флот куни билан қутладилар. Ҳар бир фахрийга яктаклик, аёлларга кўйлаклик газламалар совға қилинди.

Тантана иштирокчиларини Рихси Мираҳмедова мудирлик қилиб келаётган колхоз боғчаси — «Ғунча»нинг кичкинтойлари гулдасталар бериб табриклашди, улар учун концерт кўрсатишди. Хўжаликнинг бадиий ҳаваскорлари ҳам фахрийлар хизматида бўлдилар.

— Инсон ёши улғайганда кўнгли нозиклашиб қолади, бир оғиз ширин сўз ёки арзимас эътибор билан боши осмонга етади, — дейди меҳнат фахрийси Нодир Шамсиев, — бизга эса колхоз маъмурияти мунтазам ғамхўрлик қилиб келмоқда. Айниқса, ҳар байрамда касаба уюшманинг иззат-икромини, совға-саломини ҳис этиб турибмиз. Барака топишсин, ҳамиша соғ-саломат бўлишсин.

Хўжалик раҳбарларидан бошқа фахрийлар, онахонлар ҳам мамнун бўлиб, уларни дуо қилишди. Донолар айтишича, «олтин олмай, дуо олганлар» эса муродга етаверадилар.

(Ўз мухбиримиздан).

Тошкент шаҳридаги 1-клиник шифохонада беморларга тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш тажрибасидан

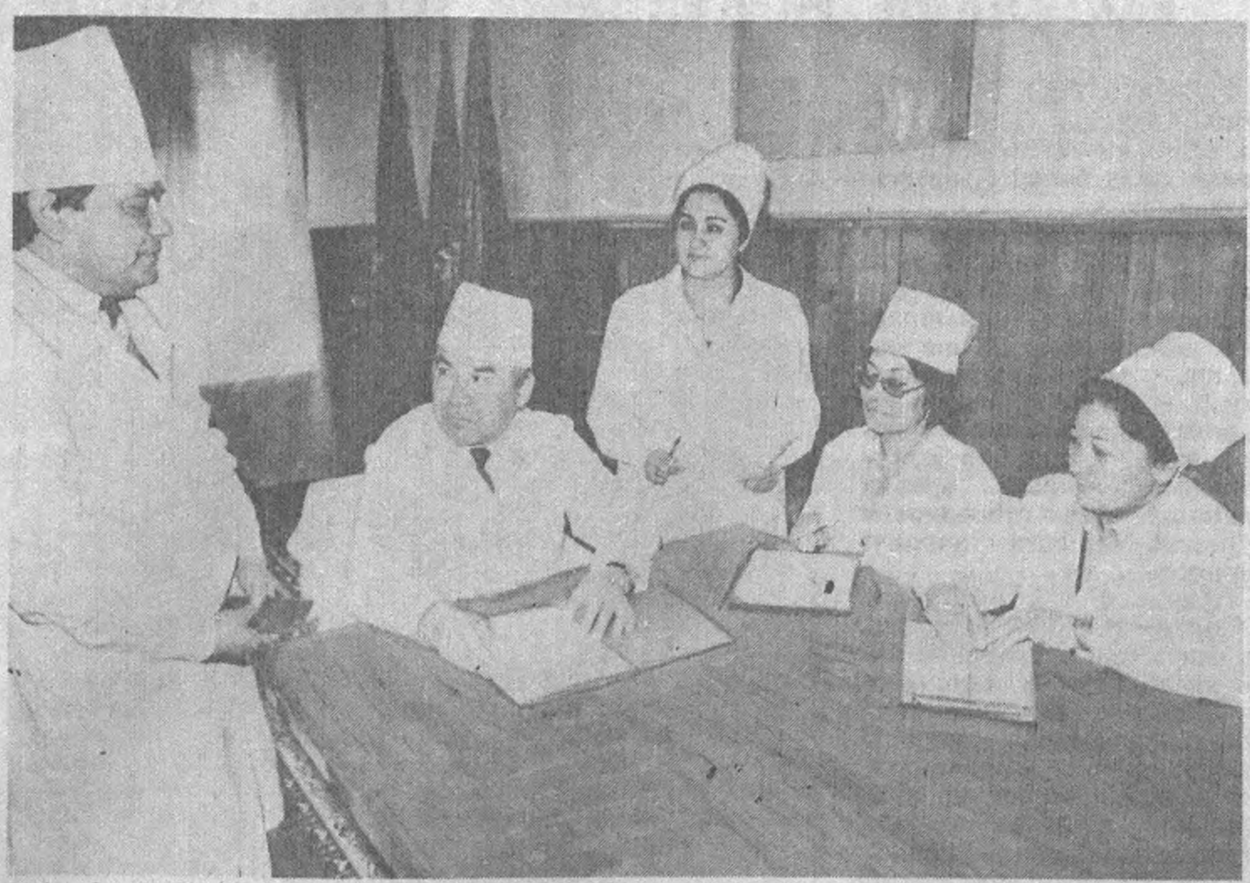

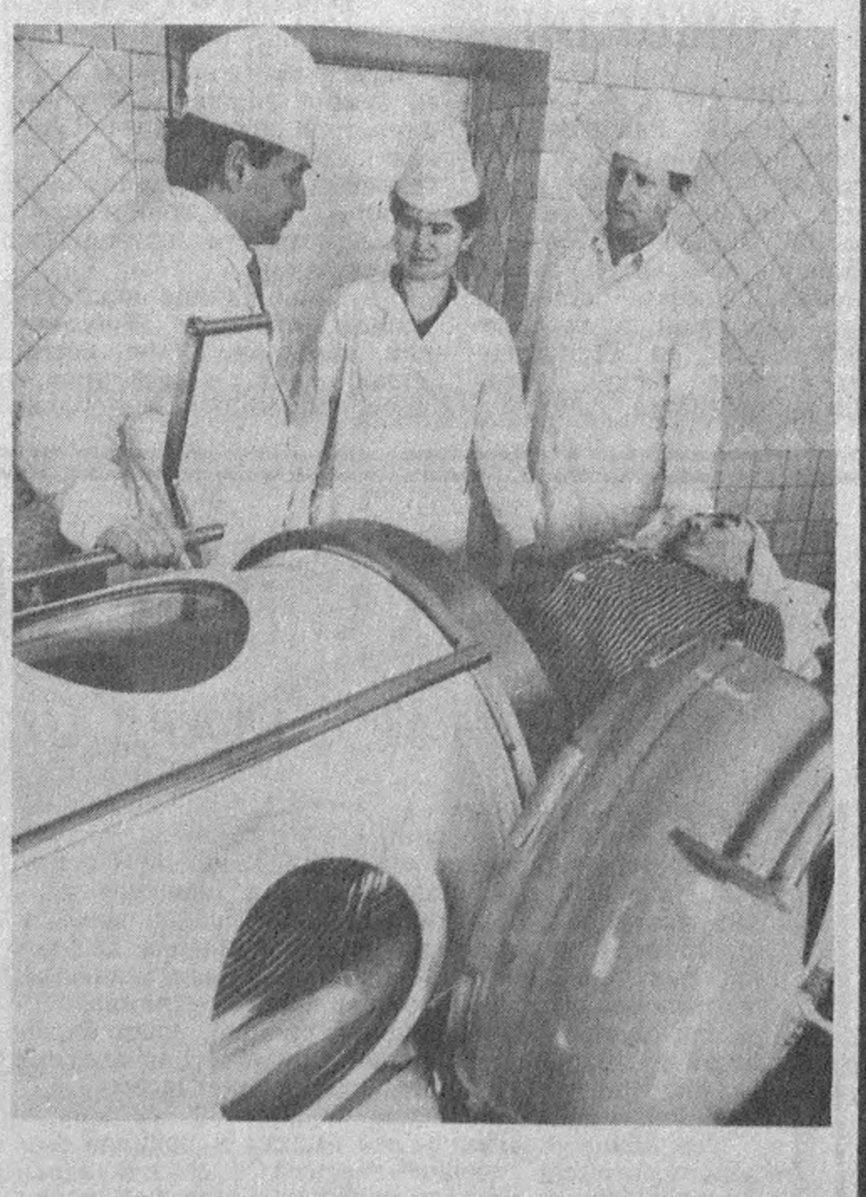

Абу Али ибн Сино номли бу даволаш муассасасини Тошкентдаги биринчи клиник шифохона дейишдан ҳам кўра санаторий-оромгоҳ деб атагинг келади. Чунки унинг ташқи қиёфаси ҳам ички ҳаёти ҳам бу номга муносиб деб бемалол айтиш мумкин. Пойтахтда энг намунали ана шу касалхонанинг обод, саранжом-саришта, шинам ва файзли бўлиш заминини ҳозир Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш Бош бошқармасининг бошлиғи, жумҳурият соғлиқни сақлаш вазирининг муовини Қулаҳмад Тошпўлатович РИЗАЕВ яратган. Ҳовлилари ораcталиги, хиёбонларнинг мунтазам кўркам бўлиб туриши, палаталарнинг озодалигини у касалхонага шифокор бўлиб турганида қатъий қилиб қўйган эди.

Энди бу анъанани жонкуяр нажоткорнинг шогирди, 1-клиник касалхона бош шифокори, тиббиёт фанлари номзоди, серғайрат ташкилотчи ва меҳрибон инсон Мурод Холматович ҚОДИРОВ давом эттирмоқда. Биз яқинда шифохонада бўлиб унинг шу кунги айрим ишлари билан танишиб қайтдик. Айрим деяётганимизча бор. Бу ердаги заҳматкаш кишиларнинг фаолияти, янгича муолажа усуллари, умуман шифохонада эришилган ютуқларни бир мулоқот билан батафсил баён этиш мушкул. Шу боис касалхона ҳаётидаги айрим лавҳаларнигина эътиборингизга ҳавола этмоқчимиз, холос.

СУРАТЛАРДА: (чапдан ўнгга) касалхона бош шифокорининг муовини Салоҳиддин Баҳрддинов, бош шифокор Мурод Холматов, шифохона туғруқ бўлими бош врачининг ўринбосари Хосият Мирзаева, ревматолог Муборак Зокирова, юрак хасталиклари бўлими мудири Раъно Мухтороваллар ўзаро суҳбатда; ўрта медицина ходими Абдулла Ризбоев, профессор Аза Семеновна Зарзар, врач Нодир Паттаевлар бемор аҳволи ҳақида фикрлашишмоқда; барокамера тоза ҳавога муҳтож беморнинг жони-тани. Профессор Жўра Собиров (чапдан биринчи), ҳамшира Умида Эргашева ҳамда врач Геннадий Бондаренколар хилма-хил касалликларга шифобахш этувчи бу асбобдан ҳамиша унумли ва оқилона фойдаланмоқдалар;

БЕМОРЛАРГА ЭЪТИБОР — БОШ ВАЗИФА

Мурод Холматович ҳақида илгари ҳам эшитганман. Бир вақтлари эски ТошМИда бўлганимда, у клиника бош шифокори сифатида кўп амалий тадбирларни рўёбга чиқарганлигини менга ҳамкасблари сўзлаб беришган. Фақат беморларгагина эмас, «нураб бораётган шифохона биносига ҳам жон киритган» бу нажоткор ҳақида албатта ёзишимни илтимос қилишганди. Ўша вақтда бошқа хизмат юзасидан борганлигим туфайли бунинг иложи бўлмаган. Йиллар ўтиб, мана яна учрашиш насиб этди. Биз анча суҳбатлашиб ўтирдик. Шунда шифохона ходимларининг, «У камтар, катта-кичикка баробар, чеҳраси очиқ, ҳаммага бирдек ғамхўр ва иш борасида ўзига ҳам, ходимларига ҳам талабчан» деган сўзларини эсладим. Дарҳақиқат, унга бу ҳислатлар жуда хос экан.

Шифохонага нима мақсад билан келганлигимни айтганимда, М. Қодиров юзида мамнунлик туйғуси пайдо бўлди.

— Рўзномаларда дўхтирларнинг ишлари кейинги йилларда бирмунча тарғиб қилинаётгани яхши бўлмоқда, — деди у. — Илгари бизнинг соҳамизга кам эътибор бериларди. Соғлиқни сақлаш тизимимиз анча яхши томонга ўзгараётир. Фақат сиздан илтимос, клиник шифохонадаги эришилган ютуқларни бир кишининг хизматига боғлаб қўйманг. Бу муваффақиятлар шу даргоҳга даҳлдор бўлган фаррошларнинг ҳам, оддий шифокорлару ҳамшираларнинг ҳам, бизнинг катта таянчларимиз — фан докторлари, номзодлар, профессорлару доцентларнинг ҳам ютуқларидир...

Пойтахтимизнинг Октябрь ҳудудида жойлашган бу даволаш муассасаси шаҳарда энг йирик, кўп ихтисосли, янги замонавий тиббий асбоб-анжомлар билан жиҳозланган клиник касалхона ҳисобланади. У ҳар қандай дардни аниқ белгилаш ва муолажа сифати билан республика даражасидаги касалхоналарга тенглаша олади. Бу бежиз эмас. Шифохонанинг 16 та бўлими, жумҳурият миқёсидаги 2 та, шаҳар миқёсидаги 5 та марказида моддий база йилма-йил мустаҳкамланиб бормоқда. Агар 1988 йили ўринлар сони 1070 та бўлса, 1991 йилга келиб бу кўрсаткич 1200 ни ташкил этди.

Бугунги кунда 250 нафар врач, 650 нафар ўрта медицина ходими ва 420 нафар кичик тиббиёт хизматчилари ишлаётган бу муассаса Тошкент малака ошириш илмгоҳининг жарроҳлик, урология, қулоқ, томоқ, бурун, жадал даволаш, анестезиология, терапия, пульмонология, радиология, рентгенология, эндокринология, акушерлик ва гинекология кафедралари ҳамда 1-, 2-ТошМИ ва Тошкент медицина педиатрия илмгоҳлари билан узвий ҳамкорлик ўрнатган. Бундай алоқа шифохонада хизмат қилаётган бир қатор халоскорларни илмий тадқиқотлар билан шуғулланишга жалб этди. Уларнинг баъзилари номзодлик диссертациясини ҳимоя қилдилар. Ҳозир бу ердаги шифокорлар билан бир сафда олти нафар медицина фанлари доктори, профессор, 10 нафар доцент ва 30 нафар фан номзоди, 80 нафар турли кафедралар ходимлари ёнма-ён туриб, беморларни дарддан холи этмоқдалар.

Касалхонада кейинги пайтларда сотиб олинган энг ноёб асбоблар туфайли даволаш самарадорлиги ошди. Туркия, Болгария, Англия, Германия ва бошқа мамлакатлардан олинган бир неча тиббий ускуналар шифокорлар учун ҳам, беморлар учун ҳам қулайликлар яратди. Ультратовушли инголятор, жадал даволаш жамламалари, барокамера, лазер ускуналари, электронаркоз (ЛЭНАР) кабилар шулар жумласидандир.

Бундан ташқари Германиядан ярим миллион сўмга ўпкада газлар алмашинувини аниқлайдиган «Мастерлаб» аппарати ва унга тегишли бўлган қисмлар сотиб олинди. Умуман 1991 йилда 600 минг сўмга яқин тиббиёт асбоб-ускуналари харид қилинди. Ўтган йилнинг бошида касалхона 2 миллион 434 минг сўмлик энг зарур, шу куннинг талабига жавоб берадиган асбоб-ускуналарга, жиҳозларга эга бўлди. Белгиланган меъёр бўйича ҳар бир врачга 5 минг сўмлик аппарат тўғри келиши лозим бўлгани ҳолда бу кўрсаткич 10,2 минг сўмни ташкил этди. Бу эса даволашда янги-янги услубларни қўллаш имконини яратмоқда.

Хусусан, барокамера ёрдамида киши танаси тўқималарини тоза ҳавога тўйдириш, ошқозон-ичак яраларини лазер ёрдамида (жарроҳликсиз) даволаш, ультратовуш билан шифо бағишлаш, «гамма-камера» кўмагида эса заҳарланган, озор топган қонни тозалаш, нафас йўлларини компьютер билан аниқлаш ва муолажа белгилаш каби шифо усуллари кенг қўлланилмоқда. Сўнгги уч йил ичида беморларни турли хасталиклардан даволашнинг 34 та янги усули жорий этилди.

Астойдил изланишлар, ташаббускорлик шифохона ходимлари дастуридан пухта ўрин эгаллади. Ана шу ҳаракатлар туфайли янги ташкил этилган — куйганларни даволаш маркази ҳамда юрак хасталикларини жадал даволаш бўлими фаолияти бунга мисол бўла олади. Куйганлар марказида ёш бола терисини олиб, уни ўстириш ва яна терини боланинг куйган жойига ёпиштиришдек нозик жарроҳликлар ҳам ўтказилмоқда. Ёки бир куйган одамнинг қонини олиб иккинчи куйган одамга қуйилса яра-чақанинг тезроқ битиши илмий асослаб берилганлиги диққатга лойиқ. Медицина фанлари доктори Шавкат Каримов — раҳбар, медицина фанлари номзоди Эркли Муҳамедов — бўлим бошлиғи бўлган бу марказда зарарланган қонни Нижний Тагилдан келтирилган одам жигари (у ерда хужайрадан кўпайтирилган ва музлатилган), шунингдек, чўчқа жигарига шимдириб тозалаш («Крилогепатоцит») каби янги йўналишлар бўйича тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Клиник шифохона Москва, Харьков, Киев шаҳарлари медицина муассасалари билан ҳам ҳамкор.

Даволаш муассасасининг куйганлар марказида тадқиқотларга зўр берилаётганининг боиси бор. Инсон куйганда унга кетадиган сарфиёт, жарроҳлик йўли билан шифо бахш этишга қараганда 5 баравар кўп маблағ талаб қилади. Мақсад ана шу кўрсаткични имкони борича камайтиришдир.

Юрак хасталикларини жадал даволаш бўлимининг ташкил этилиши ҳам тасодифий эмас. Сўнгги пайтларда бундай касалликларга учраган беморларнинг кўпайганлиги умумий терапия бўлимини тезкор кардиология бўлимига айлантиришни тақозо этди. Бўлим эндиликда ўзининг 6 ўринли кардиореанимация хонасига ҳам эга.

Касалхонада кундузги даволаш палаталарининг, Октябрь ноҳиясидаги аҳолига ёрдам бериш мақсадида очилган касалликни аниқлаш бўйича маслаҳат поликлиникасининг фойдаланишга топширилиши ҳам муҳим аҳамият касб этди. Ҳаммадан ҳам 250 ўринли туғруқхона ва унинг маслаҳат берувчи хонасида оналик ва болаликни муҳофаза қилишга эътибор кучайганлигидан аёллар мамнун бўлишмоқда.

Шифокорлар биргина бу жойда эмас, улар корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларда ҳам бўлишиб ишчилар, хизматчилар соғлиғини назорат қиладилар. Камқон аёллар саломатлигини тиклашга кўпроқ эътибор берадилар.

Бу ишларни бажаришда ғамхўрлик кўрсатаётган илмий ходим — шифокорлар ҳам касалхонада анчагина. Жўра Собиров, Манзура Ҳамидова, Аза Зарзар, Шавкат Каримов, Раъно Хўжаева, Адҳам Алимов, Илья Гитин каби олимлар бу муассасада катта илмий куч сифатида халоскорлар билан баб-баравар хизматдалар.

Уларнинг изларидан бориб беморлар ҳурматини қозонаётган етук тиббиёт ходимлари — Ҳакима Мирабдуллаева, Муяссар Бобожонова, Шокарим Шомаҳмудов, Омонилла Юсупов, Салоҳиддин Баҳрдинов, Раъно Мухторова, Хосият Мирзаева, Бахтиёр Исломов, Абдусаттор Ғуломов, Турсунбой Самадовлар хизматлари ҳам доимо эътиборга лойиқ бўлмоқда.

Бу нажоткорлар ҳақидаги илиқ сўзларни мен фақат бош шифокордангина эмас, балки бир неча беморлардан ҳам эшитдим. Улар ўз халоскорларига миннатдорчиликлар билдиришди. Шу сабабли ўткир заҳарланишдан даволаниш (токсикология) бўлими билан батафсилроқ қизиқдим.

ҲАЛОКАТ БИЛАН ЮЗМА-ЮЗ

Аввало Омонилла Юсупов ҳақида икки оғиз сўз. Хизмат юзасидан кўп жойларда сафарларда бўлганимда оддий, ширинзабон мулойим, босиқ, камтар, ишчан катта-кичик раҳбарларни кўп учратганман. Бундай кишилар билан ҳар ким дилини очиб, ўзининг энг яқинидай кўриб мулоқотда бўлади. Дардини очиқ-ойдин айта олади. Ва аксинча масъул идорадан эканлигингизни билгунга қадар, чеҳраси ёришмайдиган, тунд, «осмон менинг қўлимда» дейдиганлари ҳам учраб туради.

Ўткир заҳарланишдан даволаниш бўлимининг мудири О. Юсупов биринчи тоифадагиларга мансублардан экан. У билан худди эски қадрдонлардек гап-сўзимиз бир пасда қовушиб кетди. Омонилла Тошкент медицина билимгоҳини тугатгач, дастлабки хизмат фаолиятини Қозоғистоннинг Сароғоч районида бошлади. Ноҳиянинг ўша вақтдаги соғлиқни сақлаш бўйича раҳбарлари илмгоҳни қизил диплом билан битириб борган тик қоматли, кўзларида меҳр мужассам топган, боқишлари сермаъно йигитни хушрўйлик билан кутиб олдилар. Райондаги аҳволдан келиб чиқиб, унинг зиммасига анчагина вазифаларни юкладилар. Шифокор у ерда қандай лавозимда ишламасин ҳурмат-эътибор топди. Орадан тўрт йил ўтгач, оилавий шароит туфайли Тошкентга қайтиши керак бўлган дўхтирларни сарағочликлар алоҳида иззат икром билан кузатдилар. Врачнинг кейинги фаолияти биз ҳикоя қилаётган шифохона билан боғлиқ. У ўткир заҳарланишдан даволаниш бўлимида, оддий тиббий ходим сифатида иш бошлади.

Омонилла ўзи билан бирга ишлаётган медицина фанлари докторлари — профессорлар, Аза Семеновна Зарзар, Жўра Собиров каби билимдон, малакали шифокорлардан кўп нарса ўрганди. Айни пайтда ўз малакаси, ишни ташкил этиш қобилияти билан жамоада эътибор топди ва шифохона маъмурияти ишончини қозонди. Уни бўлим мудирлигига тайинлашди. Икки йилдирки, шифокор бу лавозимда ҳам самарали фаолият кўрсатиб келмоқда.

Бу ерга асосан ўз жонларига қасд қилганлар, бензин ҳидлаб «ҳузур» қилмоқчи бўлганлар, озиқ-овқатдан, консерваларлардан ўткир заҳарланганлар олиб келинадилар. Бу ерда икки дунё оралиғида турган беморларни қутқариш билан Нодир Паттаев, Ҳакимжон Яхёев, Зулфия Зуниунова, Заҳро Набиева, Дилором Матёқубова сингари фидойи врачлар курашадилар. Шу жараёнда бор маҳоратларини ишга солиб, умрга-умр улаш учун катта ҳамшира Муқаддам Усмонова, ҳамширалар — Шоира Мирзаева, Маҳфуза Эргашева, Таня Александровская, Камола Ҳасанова, Феруза Аҳмаджонова ва бошқалар касаллар устида парвона бўладилар.

Айниқса, ўткир заҳарланганлар келтирилганда уларнинг масъулияти янада ошади. Нажоткорлар асаблари таранглашиб кетади. Ўзларининг борликларини ҳам унутиб, бемор ҳаёти учун «жанг»га кирадилар. Ошқозон-ичакни дарҳол ювиш, заҳарланган қонни томчи дори, кўмир, ультратўқ сиёҳранг нур ёрдамида тозалаш, соф ҳавога муҳтож бўлиб қолган танани барокамерада тўйинтириш... Самарали муолажалар кечаю-кундуз, ҳатто тана ва ички аъзолар заҳардан холи этилгач ҳам давом этаверади. Чунки оғир дардни даволаш касал руҳиятини ўзига келтириш билан ҳамоҳанг олиб борилади. Бу борада заҳарланиш юракка зиён етказганлиги туфайли «митти паҳлавон»га парвариш зарурлиги ҳам сезилади. Демак, биргина заҳарланишни эмас, бошқа хасталикларни даволаш «юки» бу ердаги халоскорлар зиммасида бўлади.

— Жонига қасд қилганлар қутқарилганларидан сўнг яшашни хоҳлайдиларми?, — сўрадим бўлим бошлиғидан.

— Бўлмасамчи? — деди у, — ўзингиз ишонч ҳосил қилишингиз учун суҳбатлашиб кўришингиз мумкин.

Палаталардан бирига кирдим. Ранглари синиқиб кетган аёллар, қизлар.

— Исмим Ира, — деди қизлардан бири, — Йигитим билан жиддий жанжаллашиб қолдик. Очиғини айтсам усиз яшай олмайман. Чунки севаман. Онам кўчага итни сайр қилдиришга олиб чиқиб кетган пайтдан фойдаланиб, «яшашга ҳожат қолмади» деган фикрга бориб, дориларни аралаш-қуралаш ичиб юбордим. Кейин беҳуш йиқилибман. Шифохонада кўзимни очдим. Кўриб турибсиз, тирикман. Жуда-жуда яшашни хоҳлайман. Йигитим келиб турибди. Асло ўлимни истамайман.

— Менинг исмим Елена Тошкент темир йўл почтамтида ишлардим, — деди ёши қирқлар атрофидаги бир аёл. Штат қисқаруви туфайли огоҳлантирмай туриб, ишдан бўшатишди. Оилам нотинч бўлганлиги сабабли, боқувчим қолмади. Қаёққа қарамай боши берк кўчага кириб қолгандай бўлавердим. Сирка ичдим. Энди афсусланаяпман. Омон қолсам бўлгани.

Ўн олти, ўн етти ёшлардаги қизча олдин иккиланиб турди. Кейин кўзига ёш олди. Ўзини Гулсунбиби деб таништирди. Қўлидаги тилла узугини кўчада йўқотиб қўйган экан. Уйда дўппослашибди. «Ошхонага қочиб кириб, сиркага кўзим тушди, пиёлага қуйиб ичдим, ичим ёниб кетгандек эди. Дўхтиримиз туфайли соғ қолдим, албатта, яшашни истайман».

Бу беморлар даволовчи врач Нодир акадан миннатдор бўлиб гапирдилар. Шифокорни топиб, суҳбатлашдим. Кўзлари ич-ичига тушиб кетибди. Икки кечакундуздан буён уйқум йўқ ҳисоби, энди кўнглим тинчиди, дейди у омон қолган беморларига ишора қилиб.

Бўлимда кишини ҳайратга соладиган воқеалар ҳам бўлиб турар экан. Шифокорлар тиним билмай жонбозлик кўрсатиб ўлимдан олиб қолган беморлардан баъзилари ўзига келгач, «мени нега қутқардилаcинг?», деб дўқ-пўписа ҳам қилар эканлар.

— Бундайлар даволаш муддати мобайнида ҳам фикрларини ўзгартиришмаса, уларни шифохонанинг руҳий терапия бўлимига ўтказамиз, — дейди О. Юсупов. — Хуллас, касалга соғлиқ ато этмагунча, у қўйиб юборилмайди.

Сўнгги йиллар ичида бўлимга республикамизнинг бошқа вилоятларидан ҳам ўткир заҳарланганлар олиб келина бошланди. Зероки, бу ердаги шифокорлар малакасига тобора ишонч ортиб бормоқда. Айни пайтда тиббий ходимлар муаммолардан ҳам холи эмаслар. Рўй берган иқтисодий танглик, ночорлик, иш жойларидаги адолатсизлик туфайли бўлимга даҳлдор бўлган беморлар сони йилдан-йилга ортиб бораётир.

Кўриниб турибдики, ижтимоий аҳвол туфайли бўлим ходимлари ташвиши ҳам ортиб кетди. Бундай ҳолат ҳозир 31 ўринга эга бўлган бўлимга эътиборни кучайтиришни, уни республика миқёси даражасида базасини мустаҳкамлашни тақозо этади.

Қолаверса, Омонилла Юсупов бошлиқ марказ шифокорларининг орзуси бу. Агар тиббий ходимларнинг ана шу нияти рўёбга чиқса, гоҳо иродасизлик, гоҳо нойложлик туфайли ҳаётдан бевақт кетишга жазм қилганларга қайта умр бахш этиш имконияти кенгайган бўлур эди. Шифокорларнинг мушкул, лекин ўта зарур муқаддас бурчларини бажаришлари, истаклари ушалишида уларга Тангри мададкор бўлсин.

● **СУРАТДА:** Ўткир заҳарланишни даволаш бўлимининг жонкуяр ходимлари — (ўнгдан чапга) бўлим мудири Омонилла Юсупов, шифокор Ҳакимжон Яхёев ҳамширалар Камола Ҳасанова, Ақида Аҳмедова ҳатда катта ҳамшира Муқаддам Усмоноваларни мулоқот пайтида кўриб турибсиз.

РАҲМАТ!

Ҳурматли муҳарририят!

Аллох таалонинг чексиз қурбу-қодирлигига беҳад шукрона қилурманки, инсонни яратганда, бирор ким бетоб бўлса, сиҳат-саломатлигини тиклаш ва парвариш қилиш учун ҳаким-табибларни ҳам бунёд этган экан. Бу ҳикматли касбни насиб қилган бандаларига сутдек оқу пок сарпони лозим кўрган, қўлларини енгил, дори-дармонларни шифобахш этган, ақлу-заковатларига, чин одамийлик ва садоқатлик фазилатларини ато қилган.

Раббимнинг юқоридаги кароматига амал қилиб, табобат жонкуярларининг беқиёс хизматларини холисона қадрлагим келди. Дилимдаги булоқдек шодлик, ташаккурим сиртимга тошиб тинчлик бермади, ушбу раҳматномани ёзишга даъват этди. Касалмандлигим боисидан дўхтирларимизга тез-тез мурожаат этиб тураман. Илгарилари 1-шаҳар клиник касалхонасидаги жарроҳлик ва асаб бўлимларида ётганман, илк хотираларим ҳамон ёдимда. Иккита янги далил келтирмоқчиман: ўтган йили қаттиқ шамолладим. Бўғма касалимнинг ҳуружи авжга минди. 1-шаҳар касалхонасининг 4-чи қаватидаги ўпка касаллиги бўлимига нажот излаб бордим. Раҳбаримиз муҳтарама Муяссархон Муродовна мени уруш ногиронлари хонасига жойлаштирдилар. Даволашни 1-даражали пульмонолог Нодирахон Умаровага топширдилар. Келган кунларимда дардим такрор-такрор тутарди. Иштаҳа бўғилиб, силлам қуриди. Баъзан хушимдан кетардим.

Парвардигоримга минг қатла шукронаки, врачлар омонат ҳаётимни зийрак соқчидек қўриқлашди. Мана бир йилдан ошди, ҳуружим қайтарилмади. Моҳир шифокорлардан баҳраманд бўлган кексалар, ёш-яланглар талайгина.

Шу йилнинг қиш фаслида тағин бир дардга чалиндим: бурним том битди, нафас ололмадим, хириллаб қолдим. Ичимга кирган муздай ҳаво кўксимга қировдек ёпишди. Одатдагидек 1-шаҳар касалхонасига бордим. — Қулоқ, томоқ, бурун — хасталиклари бўлимидан ўрин беришди. Тиббиёт фанлари номзоди Толиҳахон Шукуровна, ассистент Азимжон Ашуров, мудира Ирина Ильиничналар синчиклаб текширишди. Операция қилишди, ўсимталарни беозор олишди. Натижада том битган бурним очилди, тўйиб-тўйиб нафас ола бошладим. Хуллас, онадан қайта туғилдим. Жони қил устида турган мен сингари хасталарнинг халоскори шифокорлар эканига яна ва яна ишондим. Томоқ, қулоқ, бурун азобидан фориғ бўлган гўдакларнинг гувоҳиман. Нажоткорларга чин дилдан раҳмат. Қалб сатрларим билан битилган мактубимни 1-шаҳар касалхона ходимларига рўзномангиз орқали етказишни илтимос қиламан.

Х. ЁҚУБОВ,
Тошкент шаҳри.

БАРАКА ТОПИШСИН

Инсон бошига не кунлар тушишини билмас экан. Фалокат рўй бериб куйиб қолдим. Оғир аҳволда мени Тошкент шаҳар 1-клиник касалхонасининг куйганларни даволаш бўлимига олиб келишди. Очиғи, илгарилари одамлар «Дўхтирлар ундоғ, дўхтирлар бундоғ» дейишса, наҳотки шунчалар ноинсофлик авж олиб кетган бўлса, деган хаёлларга борардим. Дардга мубтало бўлгач, шифокорлар билан юзма-юз келдим. Фикрим тамомила ўзгариб кетди.

Мен даволанган бўлимда Шавкат Каримовдек касалларга меҳрибон, билимдон профессор, Эркли Муҳамедов, Абдуғани Отақулов, Сергей Ким сингари дўхтирлар борлигидан беҳад севиндим. Фотима Ортиқова, Саида Пўлатова каби ҳамшираларнинг жонкуярлиги, парвона бўлишларини айтмайсизми? Улар ҳар бир беморга ширинсўзлик билан қўлларидан келган барча ёрдамни кўрсатмоқдалар. Шифокорлардан мен каби миннатдор бўлаётган кишилар кўп.

Бу ерда ётган вақтим мобайнида бўлимда даволанишнинг энг самарали — квант лазерь терапияси, УФО терапияси, гепатосорбция, ксеносорбция, аутопластика каби усулларини қўллаб беморларни дарддан анча жадал халос этаётганларининг гувоҳи бўлдим.

Яқинда оилам бағрига соғ-саломат қайтдим. Бўлим ходимларига, айниқса, мен номларини санаб ўтган шифокорларимга чин дилдан раҳмат айтаман. Улар ҳамиша соғ-саломат бўлишсин.

Анюта АЦАПИНА.

ТАНҚИСЛИК БЎЛМАСИН ДЕБ

Мазкур шифохона ходимлари кейинги икки йил ичида рўй берган дори-дармон танқислигини унчалик ҳис этмадилар. Бунда клиника доришуносларининг ҳиссаси катта бўлди, албатта. Улар покизаланган суюқликлар ва номақбули аралашмаларни ўзлари тайёрлашни йўлга қўйдилар. Ташаббускорлик четдан олинадиган ана шу маҳсулотларга эҳтиёж қолдирмади. Оқибатда шартли равишда 300 минг сўмни тежаш имконини берди.

Октябрь ноҳиясидаги 8-дорихонага тегишли «Фитобар» билан шартнома тузилганлиги ҳам қўл келмоқда. Бундай ҳамкорлик беморларни гиёҳлардан тайёрланган дорилар билан таъминлашда қулайлик яратди.

Саҳифани махсус мухбиримиз С. ҲАСАНОВ тайёрлади.
Суратчи В. ТУРАЕВ.

● *ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК*

«ТЕЛЕТОШ» ФИРМАСИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлигида Туркиянинг «Телетош» фирмаси билан танишиш маросими бўлди. Бу ерга телеалоқа воситалари, кичик автомат телефон станциялари, электрон телефон аппаратлари ва «Телетош» фирмасининг бошқа ускуналари қўйилган эди.

Кўргазма очилишида сўзга чиққан фирма тижорат директори Эрол Тараф Туркия ишбилармонлари Ўзбекистон билан дўстлик алоқалари ривожланаётганлигидан мамнун эканлигини таъкидлади.

— Биз ўзимиз яқин ўтмишда мустақил Ўзбекистон танлаган йўлни босиб ўтган эдик, — деб уқтирди Э. Тараф. — Биз ўзбек биродарларимиз ҳозир қандай аҳволда эканлигини яхши тушуниб турибмиз. Бизни ўзаро ҳисоб-китобнинг ҳар қандай тури қониқтиради. Биз нафақат тайёр маҳсулот етказиб бериш, айни вақтда қўшма корхоналар тузиш ниятида ҳаммиз.

Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги ҳузуридаги халқаро ҳисоб-китоб ва шартномалар марказининг директори Д. Обидхўжаев шундай фикр билдирди,

—Истиқлол, иқтисодий мустақиллик бизнинг олдимизда катта истиқбол очмоқда. Япония, Франция, Покистон ва Ҳиндистондаги телеалоқа қурилмалари ишлаб чиқарувчи фирмалар биз билан ҳамкорлик қилиш ниятидадирлар. Бизга тақдим этилган лойиҳалар орасида ҳаммадан ҳам кўпроқ Туркия таклифлари маъқул келиб қолди. Масалан, бизни 300 километр радиусда ишлайдиган «Кар» радио ва телефон алоқаси ускунаси қизиқтириб қолди. «Кар» ускунаси чўлларда ва тоғли ерларда қўлланилаётган рацияларимиздан анча афзалдир.

Хуллас, Туркиянинг «Телетош» фирмаси республикамизда қарор топадиган бўлди.

Ф. НАЗИРОВ,
ЎзА мухбири.

ИШЛАСАЛАР—ТИШЛАСИНЛАР!

ЁҲУД ДАЙДИЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЙЎЛЛАРИ ҲАҚИДА

Азиз муштарийлар!

Рўзномамизнинг шу йил 11 февраль сонида «Тошкентга ташланган «атом бомба»си» номли мақола чоп этгандик. Мазкур мақола юзасидан кўплаб мактублар олмоқдамиз. Лекин биз бу мақолани тегишли вазирликлар ҳукмига ҳавола қилганлигимиз учун Сиз азиз муштарийлардан келаётган мулоҳазаларни рўзномамизда чоп этмаяпмиз. Тегишли вазирликлар фикрини ўрганиб, улар билан бирга муштарийлар йўллаган мактублардан алоҳида саҳифа ташкил қилишни режалаштирганмиз.

Тан олиш керакки, ўнлаб йиллар мобайнида бизнинг ўлкамизга хомашё тармоғи сифатида қараб келинди. Бироқ ҳозирги кунда «бир амаллаб қорин тўйғизиш мумкин бўлган минтақа» сифатида гуруҳ-гуруҳ фоҳишалар билан бирга юзлаб, минглаб бекорчи, дайдилар ҳам мустақил жумҳуриятимизга узлуксиз оқиб келмоқдалар. Биз эса...

Келинг, яхшиси рўзномамиз ходими Дилмурод Саидовнинг ҳозирги иқтисодий тангликда келгинди дайдилар муаммосини ҳал этишда қандай омилларга таяниш мумкинлиги ҳақида тайёрлаган суҳбат матни билан танишинг.

Журналист муаммо кўтаради

Гапнинг очиғи, бу суҳбатни тайёрлаш учун қайси ташкилотга мурожаат қилишни узоқ ўйладим. Шаҳар ИИБга бормоқчи ҳам бўлдим. Аммо қаерда қўлга тушишидан қатъий назар дайди «зоти» борки, пойтахт тери-таносил касалликлари муолажагоҳига келтирилиб, текширувдан ўтказилади. Хоҳ касал бўлсин, хоҳ соғ, ўша жойда рўйхат қилиниб, етарли маълумотлар ҳужжатлаштирилади. Шуларни билганим ҳолда мазкур муолажагоҳ бош шифокори С. О. ШУКУРОВга қўнғироқ қилдим. Илк савол-жавоб телефон орқали бўлиб ўтди.

— Соат Одилович, биламан ҳар бир дақиқангиз ҳисобда. Аммо мустақил жумҳуриятимизнинг маънавий поклиги, иқтисодий равнақи билан боғлиқ масалалар юзасидан бир неча саволларимизга жавоб топишда бизга кўмаклашсангиз.

— Марҳамат, эзгу ва хайрли мақсадлар учун мусоҳабаларга ишдан кейин қолиб ҳам, уйга кечроқ борсак-да, вақт ажратишга тайёрмиз.

С. О. Шукуров билан иш вақти охирида учрашдик. Суҳбатимиз у кишининг муолажагоҳдаги иш бўлмасида бошланди. Тўғриси, овоз ёзув қурилмасисиз борганлигим боис кўпинча бир жумла ё саволни бир неча қайта сўрашга тўғри келаверди. Бундай ноқулайликдан қутилиш учун саволларни ёзма тарзда қолдиришни лозим топдим. Суҳбатдошим билан келишган кунимиз ёзма жавобларни биргаликда кўриб чиқдик.

— Соат Одилович, дайдилар — маданий қилиб айтганда: Яшаш жойи ва машғулот турининг тайини йўқ кимса (БОМЖ)лар, уларнинг турмуш тарзи ҳақида тушунча берсангиз.

— Бундай кимсалар тўғрисида гап кетганда турли касалликлар, шу жумладан тери-таносил хасталиклари хавфи юқори бўлган маиший бузуқ, ҳаромтомоқ турмуш кечирувчи, жиноий таркибга яқин гуруҳдаги шахслар англашилади.

Кейинги вақтда Ўрта Осиё минтақаси, хусусан Тошкент шаҳрига бундай кимсалар оқими сезиларли ўсди. Тошкент қабул тарқатув манзилгоҳи маълумотларига асослансак, фақатгина милиция эътиборини жалб этиб, қўлга олинган дайдилар сони 1989 йилдан 1991 йилгача тўрт ярим минг нафардан 8 минг нафаргача ортган. Бунга қуйидагича изоҳ айтиш мумкин: собиқ Иттифоқнинг бошқа минтақаларида ижтимоий иқтисодий муаммоларнинг бирдан танглашуви ва бизнинг минтақада бу борада бошқа жойларга нисбатан мувозанатнинг анча яхшилиги ҳамда бошқа минтақаларга нисбатан биздаги жуғрофий иқлимнинг мўътадиллиги, шунингдек, биздаги паспорт назоратининг бўшлиги ва ҳеч бир ҳужжатсиз яна тўғридан-тўғри байлашув эвазига иш топиш мумкинлигидир. (Бундай меҳнат турларига давлат ва ширкатларга қарашли умумий овқатланиш майда тармоқлари, шиша қабул қилиш жойлари, қишлоқ хўжалиги ва қурилишларнинг шахсий шохобчалари ҳисобланган меҳнат биржалари ва ҳоказоларни киритиш мумкин).

Энди дайдилар таркиби ҳақида икки оғиз сўз. Уларнинг 90 фоиздан ортиғини аввал судланган, ижтимоий алоқаларига путур етган (яъни, оиласи воз кечган, муқим яшаш жойи йўқ) шу боисдан ҳам жазо муддатини ўтагач тайин иш ўрнини тополмаган кимсалар ташкил этади. Бундан ташқари узоқ вақт давомида маънавий носоғлом, текинхўрлик турмуш тарзи кечирганликлари, шунингдек, муқим ва тартибли меҳнат билан боғлиқ бўлмаганликлари уларни аниқ ва доимий меҳнатдан узоқлаштириб қўйган. Бу аҳвол эса ҳатто ишчи кучи зарур бўлган ташкилотлар қизиқишини оқлай олмайди.

Дайдиларнинг ўттиз фоизга яқинини ёш болалик аёллар оқими ташкил этади. Табиийки, бундайларга фарзанд тарбиясини ишониб бўлмайди. Шу боисдан ҳам ички ишлар ходимлари гўдакларни болалар уйларига, балоғатга етмаганлар қабул қилинадиган манзилгоҳларга топширишга мажбур бўлмоқдалар.

— Кечирасиз Соат Одилович, бу келгиндилар Ўзбекистонимизга, Тошкентга осмондан тушмасалар керак?!

— Мен сизни тушундим. Тўғри, агар улар йўргакда бўлсалар эди, ўрисча қилиб: «лайлак ташлаб кетди» деб қўя қолардик. Афсуски, лайлак Тошкент у ёқда турсин, Бухорои шарифнинг Минораи калонига ҳам келмай қўйганига анча бўлди. Бироқ дайдилар ҳар соатда келиб турибдилар. Уларнинг айрим жойлашув ўринларини ҳам айтиб ўтишим мумкин:

Марказий ва Жанубий темир йўл шоҳбекатлари;

Қўйлиқ ҳудуди (меҳнат биржаси);

Ҳаво йўллари қўналғаси; Деҳқон бозорлари;

Эски шаҳар атрофлари (Ҳадра, Чорсу майдонлари);

Садақа (текин даромад) манбаи бўлган масжиду черков, калисолар.

— Яна дайдилар фаолиятига қайтсак. Шунингдек уларнинг ўз мавсумлари ҳам бор дейишади.

— Ёш аёл дайдилар асосан фоҳишалик билан шуғулланадилар.

Дайдиларнинг 30 фоизгача қисми паспорт назорати бўш бўлган ҳудудлардаги шахсий хонадонларга жойлашиб оладилар.

Мен юқорида қайд этиб ўтдим. Дайдилар асосан кўчманчи турмуш тарзида яшайдилар. 70—75 фоиз дайдилар мавсумга мослашиб, кўчиб юрадилар. Ҳар йили февраль ойи охиридан июлнинг ўрталаригача улар жумҳуриятнинг турли вилоятларидаги полиз ва картошка экинлари плантацияларида ишлашади. Сўнгра Тошкентдаги меҳнат биржалари (мардикор бозорлари —Д. С.)га қайтиб келишади. У ердан пиёз экиладиган ерларга ва Олтой ўлкаси, Украина, Қозоғистоннинг Шимолий ҳудудлари ва Ўрусиёнинг ўрта тизмаларига жўнайдилар. Ноябрь ойи охирларида яна Тошкентга қайтишади. Ва Кавказорти жумҳуриятларида цитрус ўсимликлари йиғинига ёлланадилар. Январнинг бошланиш ва ўрталарида яна Тошкентга қайтиб, маълум муддат шу ерда яшайдилар. Шундан сўнг яна юқоридаги «кўчманчилик» бошланади.

— Соат Одилович, яқинда беш-олти нафар дайди билан гаплашганимизда, доимо ўлим хавфида юришларини айтишди. Шунга изоҳ берсангиз.

— Мен юқорида уларнинг кўчиб юриб, ҳаёт кечиришларини айтиб ўтдим. Бундан англашиладики, улар асосан якка шахслар қўлида ишлайдилар. Мен олиб борган таҳлиллардан маълум бўлишича, ҳар йили дайдилар кўплаб «синфдош»ларини йўқотар эканлар. Бу асосан жисмоний йўқотиш бўлиб, кўпинча «хўжайин» ва «мардикор»нинг ҳисоб-китоб вақтида юз берар экан...

— Яна бир савол туғилди. Сиз суҳбат бошланишида ундан аввалги ўзаро гапларимизда ҳам дайдиларни мажбурий тиббий назоратдан ўтказилишини кўп таъкидладингиз. Бу иш бирор қонуний асосга эгами?

— Албатта. Собик Иттифоқ Соғлиқни Сақлаш вазирлигининг 27.08.81 йил 895-сонли қарорига асосан қабул қилиш-тарқатув жойларида, шунингдек балоғатга етмаганлар учун мўлжалланганларида ҳам қўлга тушган барча дайдилар тиббий назоратдан, шу жумладан, юқумли бўлган сил ва таносил касалликлари бўйича назоратдан ўтказилишлари шарт. Умуман олиб қаралганда, дайдилар орасида энг кўп тарқалган деб сил, нафас йўллари яллиғланиш кўксови, турли юрак-томир, ошқозон-ичак ва таносил касалликлари, шунингдек пеллагра хасталигини айтиш мумкин.

Менинг назаримда дайдиларнинг касалланиш сабаблари қуйидаги қатор шароитлар билан боғлиқ:

— уларнинг яшаш тарзидаги ёмон маиший тарзлар (ертўла, канализация туйнуклари, чордоқлар);

— доимий тўйиб овқатланмаслик, шунингдек сифатсиз истеъмол;

— спиртли, кайфлантирувчи ичимликлар ўрнини босувчи сунъий тарздаги ўриндошларини доимий истеъмол этиш;

— руҳий зарбалар, бир йил давомида бир неча марта жуғрофий иқлим ўзгариши.

Мен юқоридаги хулосаларимга носоғлом жинсий алоқаларни киритганим йўқ. Булар натижасида турли минтақалардан бундай касалликлар бизнинг ўлкага ҳеч бир тўсиқсиз — тўғридан-тўғри кириб келаётганини алоҳида таъкидлашни истар эдим.

Аниқ хулосалар эса уларнинг кўпчилиги юқорида қайд этилган касалликларнинг у ёки бу тури билан касалланганликларини кўрсатади.

— Шу ўринда рақамларга мурожаат қилсак, айни муддао бўларди.

— Масалан, 1991 йил давомида текширувдан ўтказилган 7884 нафар дайдининг 24 нафари сўзак, 167 нафари заҳм, 160 нафари трихомоноз юқумли хасталигига йўлиққани аниқланди. Буларни аниқлаш учун шаҳар тери-таносил муолажагоҳининг махсус бўлмаларида 8215 ўрин-куни банд бўлди. 1992 йил давомида бундай текширувлар учун 821 минг 500 сўм маблағ зарур бўлаётганлигини алоҳида таъкидлашни истар эдим.

Шахсан ўз таҳлилларимга суянадиган бўлсам, юқоридаги рақамлар Тошкент аҳли учун нафақат ижтимоий, балки тиббий нуқтаи назардан ҳам жуда катта зарар етказилишини исботлаб турибди.

— Соат Одилович, бу нарса нафақат пойтахт, балки пойтахтга туташ ҳудудлар учун ҳам катта хавф туғдиришини исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат. Лекин тан олиш керакки, дайдилар орасида «ўзимизники»лар ҳам анчагина. Хўш, нима қилсак, дайдилар етказаётган маънавий, моддий зарардан халос бўламиз? Ахир, бу муаммо нафақат сизу биз балки келгуси авлодлар учун ҳам хавф туғдириши аниқ. Дайдиларни «отиб ё қириб ташла» деган қонун йўқ. Аммо бу дунёда ўлимдан бошқасининг чорасини топиш мумкин. Шу ҳақда ҳеч ўйлаб кўрганмисиз?

— Ҳа, албатта. Гапнинг очиғи бизнинг жумҳуриятимиз яқин кун, йилларда улардан халос бўла олмаслиги аниқ. Лекин қандайдир маънода улар оқимини қисқартириш, шу билан бирга дайдилардан унумли фойдаланиш мумкин.

Назаримда, энг аввало инсоний фазилатлар ҳисобланган саховат, юмшоққўнгиллик каби туйғуларга таянишимиз лозим. Биз дайдиларга ижтимоий кўникув ва тиббий ёрдамни кучайтириш борасида айрим номуқим йўллардан чекинмаслигимиз зарур. Юқорида қайд этиб ўтганларимиздан кўринадики, кўпчилик дайдилар қишлоқ хўжалик ишлари асослари, ерга ишлов бериш, уни парваришлаш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш усуллари, қурилиш ишлари билан анча танишдирлар. Бундан ташқари дайдилар билан бўлган суҳбатлардан маълум бўлишича уларнинг қарийб 40 фоизи ижтимоий кўникишга лаёқатлидирлар. Маълум бўлишича гарчи анъанавий бўлмаса-да, ўйлаб иш юритилса ҳукумат дайдилар билан иш олиб бориб, нафақат буромад, балки анчайин соф фойда ҳам кўриши мумкин экан. Масалан, шундай йўллардан бири махсус ажратилган ер бўлмаларида махсус хўжаликлар ташкил этиш усулидир. Ҳозирги давр талабидан келиб чиқсак бундай ажратма жойларни алоҳида ҳужжатлаштириш мумкин. Ва уларни «фирма» деб номлаб, таносил касалликлари муолажалари учун, шунингдек СПИД хасталигининг олдини олишга зарур бўлган дори-дармонларни тайёрлаш учун меҳр-шафқат қўлланмасига мувофиқ ҳудудга айлантириш мумкин. Унинг фаолияти агарда ерни ижарага олиб, даволаш ўсимликларини етиштиришга мувофиқлаштирилса, дайдилар кучи орқали жуда катта хўжаликка асос солиш мумкин. Шунингдек бундай хўжалик бир қатор чорвачилик фермалари учун ҳам кучли озуқа базаси бўла оларди. Доривор ўсимликларга асосланган хўжалик асаларичилик тармоғининг ривожига ҳам ҳисса қўшишига шубҳа йўқдир. Шу билан бир вақтда (сил хасталигининг очиқ кўринишидан ташқари) турли касалликлар, шунингдек таносил хасталикларидан ҳам тезроқ соғайишлари ва бундай хасталар муолажагоҳнинг доимий назоратида бўлишлари табиийдир. Чунки ишлаган — тишлайди! Шунингдек дайдилар учун (бундай шароитда улар собиқ дайди ҳисобланадилар), барча тиббию ижтимоий шароитлар яратилиши ҳисобга олинади. Шу билан бирга болалик дайдиларга етарли турмуш шароити яратилиб, уларга кўрсатилаётган тиббий, ижтимоий шароитлар юзасидан маълум миқдорда (уларнинг меҳнат ҳақларидан) бай пули олинади. Ва бу олинаётган солиқлар ҳисобидан ўша ердаги тиббиёт ходимларига, уларнинг осойишталигини қўриқлаётган хизматчиларга иш ҳақи тўланади. Бора-бора эса бу соҳага ҳомийлик қилаётган ташкилот учун маълум миқдорда даромад пули ҳам ўтказилади. Шу ўринда эътироз туғилиши мумкин, Шундоқ ҳам ёғилиб келаётган дайдилар сони кўпайиб кетмасмикин?

Йўқ, асло. Чунки бундай ишларда дуч келган дайдини «ҳамкорлик»ка тортиб бўлмайди. Бунинг учун эса анкета усулидан фойдаланиш керак. Анкета усули нима эканини тегишли ташкилотлар жуда яхши билишади.

— Соат Одилович, таклифларингиз жуда жўяли. Лекин бу таклифларни тадбиқ қилиш мумкин бўлган бирор ҳудудни аниқ кўрсата оласизми?

— Албатта. Мен битта ташландиқ жойни биламан. Бу жой Бўка ноҳиясидаги «Бўка» совхозига тегишли ҳудудга туташ ердир. У ер қачонлардир «Элдор» ишлаб чиқариш бирлашмаси қарамоғида бўлган. Балки ҳозир ҳам ўшаларга қарашлидир. Тегишли ҳокимиятлар мазкур ҳудудни Соғлиқни Сақлаш вазирлиги қарамоғига ўтказиб, узоқ муддатли ижарага берсалар, умид қиламизки, бирорта қишлоқ хўжалиги ёки шу соҳага оид ташкилот Ўзбекистон жумҳурияти озиқ-овқат дастурини, шунингдек инсоний меҳр-шафқат ва болалар муолажагоҳларини ўз оталиқларига олиб, ўша ердан олинадиган тиббий дори-дармонларни имтиёзли нархда сотилишига бош-қош бўлардилар. Шу ўринда битта нозик масала ҳам бор. Бу ҳам бўлса дайдиларнинг биргаликдаги яшаш тарзи билан боғлиқ. Агар улар учун умумий яшаш жойлари вужудга келтириладиган бўлса, бундай жойларда ишлаш учун ўта виждонли ва тартибли ходимлар зарур. Шу жумладан, Ўзбекистон жумҳурияти ҳукуматининг ва бошқа тегишли вазирликларнинг ҳам ёрдамига муҳтожмиз.

Суҳбатдош
Дилмурод САИДОВ.

Абдулҳақ Абдуллаев устахонасида

ЎЗБЕКИСТОН халқ рассоми Абдулҳақ Абдуллаев 75 ёшни қоралаётганига қарамай ижод билан фаол шуғулланмоқда.

— Мўйқалам билан эркин муомала қилиш учун мен жуда кўп юриб, ҳаётни ўргандим, турли кишиларнинг юзлаб суратларини ишладим,— дейди атоқли санъаткор.— Мени кўпроқ одамларнинг ташқи қиёфаси қизиқтириб қолди, натижада икки-учта чизги орқали уларнинг феъл-атворларини кўрсатиб беришга ҳаракат қиламан...

Абдулхақ Абдуллаев «Алишер Навоий» портретини энг яхши ишларидан бири ҳисоблайди. У халқимизнинг даҳо шоири сиймосини яратиш мақсадида бир неча ўн йиллар қунт билан изланди, бобокалонимизнинг ижодий мероси билан яқиндан танишди. Атоқли мўйқалам устаси халқимизнинг қатор машҳур кишилари сиймоларини яратиш билан бирга тасвирий санъатнинг бошқа жанрларига ҳам дадил қўл урди, кўпгина ёшларга мураббийлик қилди.

● **СУРАТЛАРДА:** рассомнинг «Алишер Навоий» ва «Фаррух» портретларидан кўриниш; Абдулҳақ Абдуллаев шогирдлари М. Розанов (чапда) ва И. Илҳомов билан ўз устахонасида.

Р. ШАГАЕВ суратлари.

(ЎзА).

● **СПОРТ** ●

АЛЬБЕРВИЛЬ ТАРИХДАН ЎРИН ОЛДИ

1991 йил 27 декабрь куни соат 19 дан 38 дақиқа ўтганда Кремлдан СССР давлат байроғи туширилган ва айнан шу дақиқадан бошлаб мамлакат тугатилган, деб эълон қилинган эди. Бироқ бир неча ўн йиллар давомида қурилган давлат фақат байроқ туширилиши билан батамом тугатилмайди. Кўпгина соҳаларда «ўтиш даври» бошланди. Спортчиларнинг Альбервиль шаҳрида ўтказиладиган XVI қишки Олимпиада ўйинларида қатнашуви ҳам айнан «ўтиш даври»га тўғри келди. Зеро собиқ СССР спортчилари шарафига давлат байроғи кўтарилмаган, ғолиб шарафига давлат мадҳияси янграмаган ва унда бор йўғи беш республика (ҳозирда мустақил давлат) қатнашган бўлса-да, бу спортчилар сўнгги бор СССР деб номланган мамлакат шарафини ҳимоя қилдилар. Тўғри, улар ҳар доимгидек шоҳсупанинг энг чўққисини забт этмадилар, бироқ кўпчилик мухолифлар башорат қилганидек, парчаланиб ҳам кетмадилар. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги номи билан қатнашган 141 спортчи ўз юртларига 9 олтин, 6 кумуш ва 8 бронза, жами 23 медаль билан қайтдилар. Бу эса умумкоманда ҳисобида иккинчи ўринни эгаллашга имкон берди. Шоҳсупанинг энг юқорисини эса собиқ ГДР ва ГФР бирлашиб ягона Германия давлати сифатида қатнашган немис спортчилари эгалладилар.

Олимпиаданинг биринчи кунида илк олтин медаль МДҲ спортчиси Любовь Егоровага насиб этган эди. Олимпиаданинг охирги «олтин»и хоккей мусобақаларининг финал учрашувида топширилди. Собиқ СССРнинг энг кучли 20 хоккейчиси Канада ва АҚШ жамоаларига ўтиб кетишига қарамасдан, ёшлардан ташкил топган МДҲ терма командаси доимий рақиби — канадалик хоккейчиларни 3:1 ҳисобида мағлубиятга учратди ва Олимпиада чемпиони бўлди. Бир биринчи ва охирги «олтин»ни бекорга солиштираётганимиз йўқ. Любовь Егорова мусобақаларнинг бошқа кунларида ҳам аъло даражада қатнашиб, жами 3 олтин медални қўлга киритган бўлса, хоккейчиларимизнинг бош мураббийси Виктор Тихонов уч Олимпиададан бери шогирдлари билан шоҳсупанинг энг чўққисини ҳеч кимга бермай келаётир.

Навбатдаги — XVI қишки Олимпиада ўйинлари якунланди. Кўпчилик учун мутлақо нотаниш бўлган Франциянинг Альбервиль шаҳри энди тарихдан муносиб ўрин олди. Ўйинларда медаллар жами 20 мамлакат спортчиларига топширилди. Умумкоманда ҳисобида юқориги ўнлик эса қуйидаги кўринишда бўлди.

	олтин	кумуш	бронза	жами
1. Германия	10	10	6	26
2. МДҲ	9	6	8	23
3. Норвегия	9	6	5	20
4. Австрия	6	7	8	21
5. АҚШ	5	4	2	11
6. Италия	4	6	4	14
7. Франция	3	5	1	9
8. Финляндия	3	1	3	7
9. Канада	2	3	2	7
10. Жанубий Корея	2	1	1	4

Умумкоманда ҳисобида норвегиялик спортчилар учинчи поғонани эгаллашгани бежиз эмас. Улар навбатдаги Олимпиадага тайёргарликни ҳозирданоқ бошлаб юборишди ва бу ҳам бежиз эмас. Кейинги — XVII қишки Олимпиада ўйинлари 1996 йилда Норвегиянинг Лиллехаммер шаҳрида бўлиб ўтади ва унда биринчи маротаба собиқ СССР спортчилари алоҳида давлатлар вакиллари сифатида қатнашадилар...

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

Тошкент вилоят матлубот жамиятлари уюшмаси жамоаси Қибрай район матлубот жамияти уюшмаси бошқарувининг раиси П. М. Мавлонхўжаевга онаси

Робия САРИМСАХЎЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: шўролар ҳаёти — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749, 337010; ижтимоий масалалар — 325645; маданият — 325767; адабиёт ва санъат; миллий қадриятлар — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот ва спорт — 325556, 339915; хатлар ва оммавий ишлар— 325354, 334048; тижорат бўлими — 325733; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 325354, 334048; эълонлар— 325666.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—3 форматида босилади. ●

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 14. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти— 20.30. Босишга топширилди — 19.00. 30579 нусха босилди.